

[Γ.Α.Φ. CD 1 – ΦΑΚ 2]
RW 40-170

Ο φάκελος με τον κωδικό **RW 40-170** περιέχει στρατιωτικά έγγραφα **110** σελίδων συνολικά, που εκτείνονται χρονικά από **1.9.1944** έως **22.9.1944**. Αφορά στην Κρήτη.

Σελίδα 1 (περίληψη)

Πρώτη σελίδα του φακέλου που φέρει σφραγίδα με ημερομηνία 1.9.1944.

Σελίδες 2-3 (περίληψη)

Απεικόνιση συνολικής δομής Πυροβολικού Φρουρίου Κρήτη, με ημερομηνία 1.9.1944.

Σελίδες 4-6 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο- με συνημμένο- από το Διοικητή Φρουρίου Κρήτης προς την Ανώτατη Διοίκηση Ομάδας Στρατιών Ε, από 1.9.1944.

Αφορά στις αλλαγές στο συνημμένο χάρτη σχετικά με στρατιωτικές μετακινήσεις στην Κρήτη.

Σελίδα 7 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο από το Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, από 1.9.1944.

Αναφέρεται στην αναστολή των αδειών και στις περιπτώσεις εξαιρέσεων για τα γερμανικά στρατεύματα στην Κρήτη.

Σελίδες 8-17 (περίληψη)

Κατάλογος Σύνοψης Βάσεων του Πεζικού- Πολεμικής Αεροπορίας- Ναυτικού και Ιταλών στην Κρήτη, καταγράφοντας μονάδα, δύναμη ανδρών και κατάσταση οπλισμού.

Σελίδα 18 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, από 22.9.1944.

Πίνακας Περιεχομένων για το Ημερολόγιο Πολέμου, αφορώντας στο χρονικό διάστημα από 1.9 έως 22.9.1944.

Σελίδες 19-60 (περίληψη)

Κατάλογος Σύνοψης Βάσεων του Πεζικού-Πολεμικής Αεροπορίας- Ναυτικού-Ιταλών και Ρώσων του Υποτομέα Λασιθίου-Ηρακλείου- Μεσσαράς- Ομάδας Μάχης Πλατανιά- Ρεθύμνου- Χανίων- Κισσάμου- Μάλεμε- Παλαιόχωρας- Ρεθύμνου- Χανίων- Γεωργιούπολης καταγράφοντας στρατιωτικές μονάδες, δύναμη ανδρών και κατάσταση οπλισμού.

Σελίδα 61 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο από τον υπασπιστή Διοικητή Φρουρίου Κρήτης προς Πρώτο Επιτελικό, από 4.9.1944.

Κατάλογος Δύναμης Επισιτισμένων-από 1.9.1944- στο Πεζικό, Πολεμική Αεροπορία, Ναυτικό, Βοηθητικά Τμήματα Ρώσων και Ιταλών, κρατούμενων και Ελλήνων, καταγράφοντας μονάδες και ακριβή αριθμό.

Σελίδα 62 (περίληψη)

Απόρρητο τηλεγράφημα του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, με ημερομηνία 4.9.1944.

Αναφέρεται σε σύσκεψη ανώτατων αξιωματικών του Γερμανικού Στρατού στην Αθήνα.

Σελίδες 63-64 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, από 6.9.1944.

Αφορά στις κατευθυντήριες γραμμές στο πλαίσιο της μετακίνησης τμημάτων της 22ης Μεραρχίας Πεζικού στην ηπειρωτική Ελλάδα- σχετικά με την προετοιμασία μέτρων αποκλεισμού (π.χ των αεροδρομίων και εγκαταστάσεων αυτών, των λιμενικών εγκαταστάσεων, δρόμων, γεφυρών, χώρων συγκέντρωσης οπλισμού, όπου η αποσυναρμολόγηση τους καθίσταται αδύνατη, εγκαταστάσεων Επικοινωνιών και των προμηθειών) και επιλεκτικής καταστροφής των ωφέλιμων για τους συμμάχους εγκαταστάσεων και επιχειρήσεων (π.χ μονάδες ύδρευσης και παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, εργοστάσια, αποθήκες, επιχειρήσεις παραγωγής τροφίμων). Στο σημείο αυτό διατάσσεται για ένα τμήμα αυτών, η αναστολή λειτουργίας τους για τρεις μήνες στην περίπτωση έννομης συμπεριφοράς εκ μέρους του άμαχου πληθυσμού και η απαραίτητη προφύλαξη των περιουσιακών στοιχείων του άμαχου πληθυσμού για τη διατήρηση του κύρους του γερμανικού στρατού,

Καταγράφεται ακόμα η διατήρηση των ναρκοθετημένων χώρων ως έχουν, η απομάκρυνση των φρακτών προστασίας και των σημείων ένδειξής τους, η διατήρηση των ηλεκτροφόρων συρμάτων, η εντολή περί αποσυναρμολόγησης όλων των όπλων και η μεταφορά τους στο δυτικό τμήμα της Κρήτης για την περαιτέρω χρήση αυτών, η καταστροφή καλωδίων και αγωγών, η μεταφορά μη τοποθετημένων ναρκών και άλλων στρατιωτικών υλικών των Σκαπανέων από το ανατολικό τμήμα του νησιού στον χώρο της Γεωργιούπολης και παράδοσή τους στην 133η Μεραρχία Πεζικού.

Αναφέρεται επίσης η ανάληψη υλοποίησης των παραπάνω μέτρων από την 22η Μεραρχία Πεζικού, από τη Διοίκηση Θαλάσσιας Υπεράσπισης η καταστροφή των λιμενικών εγκαταστάσεων και των χώρων φορτώσεων, από τη Διοίκηση Τομέα Αεροδρομίων η καταστροφή των δικών της υπολοίπων εγκαταστάσεων (εντολή διατήρησης των αεροδρομίων για όσο καιρό χρειαστεί, και κατόπιν η καταστροφή τους, τονίζοντας τη σημασία του αεροδρομίου Ρεθύμνου), Καταγράφονται επίσης αλλαγές στους χώρους εγκατάστασης μονάδων Πυροβολικού και η καταστροφή των όπλων τους στο ανατολικό τμήμα του νησιού.

Σελίδες 65-66 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο από το Διοικητή Φρουρίου Κρήτης προς όλα τα σώματα στρατού, από 7.9.1944.

Ημερήσια Διαταγή αρ. 31 αναφορικά με τη μεγάλης σημασίας αποθεματοποίηση ειδών επισιτισμού για τον Γερμανικό Στρατό, εντός και εκτός Κρήτης, μέσω της υφαρπαγής τροφίμων κατά τη διάρκεια εκκαθαριστικών στρατιωτικών επιχειρήσεων εναντίον περιοχών και ομάδων αντίστασης, τη δημιουργία Διμοιρίας Ανίχνευσης Χημικών Αερίων και Απομάκρυνσης (καταγράφοντας αριθμό ανδρών), με περιπτώσεις θανάτου Ιταλών στρατιωτών, ενσωματωμένων στο Γερμανικό Στρατό, την οικονομική ενίσχυση των οικογενειών Ιταλών Εθελοντών, τη χρήση τηλεφωνικών καλωδίων για διοχέτευση ρεύματος υψηλής τάσης και κινδύνων που ελλοχεύουν.

Σελίδα 67 (περίληψη)

Δύο στρατιωτικά έγγραφα του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, από 8.9.1944.

Το πρώτο απόρρητο προς τη Διοίκηση Τομέα Αεροδρομίων, τη Διοίκηση Αεροδρομίου Μάλεμε και το 4ο Τάγμα Μηχανικού Αεροπορίας 17. Αφορά στη σημασία της με εντατικό ρυθμό αποπεράτωσης του διαδρόμου προσγείωσης- απογείωσης στο αεροδρόμιο του Μάλεμε για τον εφοδιασμό της επικράτειας της Κρήτης, καταγράφοντας το εργατικό δυναμικό.

Το δεύτερο προς την 22η Μεραρχία Πεζικού και Διοίκηση Τομέα Αεροδρομίων. Αναφέρεται στον έλεγχο των προβλεπόμενων για μεταφορά τους στην ηπειρωτική Ελλάδα στρατιωτικών οχημάτων, όσο αφορά στην αρτιότητα τους καθώς και στην καλή κατάσταση των ελαστικών τους.

Σελίδες 68-75 (περίληψη-μετάφραση)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, από 8.9.1944.

(μετάφραση) Διαταγή όσον αφορά στην εκκένωση του ανατολικού τμήματος της Κρήτης και στη μεταφορά της 22ης Μεραρχίας Πεζικού στην ηπειρωτική Ελλάδα.

1) Η κατάσταση του εχθρού στον χώρο των Βαλκανίων απαιτεί τη δημιουργία ενός κέντρου βάρους στην περιοχή της Βορείου Ελλάδας. Στο πλαίσιο της απόσπασης στρατιωτικών δυνάμεων από τον χώρο της Νοτίου Ελλάδος, ορίζεται η μετακίνηση της 22ης Μεραρχίας πεζικού στην ηπειρωτική Ελλάδα .

2) Ο Διοικητής Φρουρίου Κρήτης θα προβεί στην εκκένωση του ανατολικού τμήματος του νησιού και θα δημιουργήσει έναν Οχυρωματικό Πυρήνα, υπό την ενίσχυση της 133ης Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης. Εκεί, θα μετακινηθεί όλος συνολικά ο οπλισμός, τα στρατιωτικά μηχανήματα και τα αποθέματα από τον ανατολικό τομέα του νησιού, εφόσον η μεταφορά τους στην ηπειρωτική Ελλάδα δεν προβλέπεται ή δεν είναι δυνατή.

3) Η 22η Μεραρχία Πεζικού θα εκκενώσει τμηματικά την στρατιωτική περιοχή του ανατολικού τομέα και θα θέσει άμεσα τα στρατιωτικά τμήματα σε ετοιμότητα, για τη μεταφορά τους στην ηπειρωτική Ελλάδα.

Χωρίς να ληφθεί υπόψη η βάσει σχεδίου εξέλιξη εκκένωσης και αποσυμφόρησης των στρατοπέδων κ.ο.κ, θα τίθεται καθημερινά σε ετοιμότητα στα αεροδρόμια τόσο προσωπικό, όσο η Αεροπορία μπορεί να μεταφέρει. Τα ανήκοντα στις μονάδες πυροβόλα, Βαρέα Όπλα, μέσα Έλξης, οχήματα Επικοινωνιών, Κινητές Κουζίνες, Ελαφρά Τεθωρακισμένα Οχήματα, ποδήλατα και είδη εφοδιασμού θα μεταφερθούν δια θαλάσσης, κατόπιν Ειδικής Εντολής. Όλα τα υπόλοιπα οχήματα θα χρησιμοποιηθούν, αρχικά, για μια μεγάλης κλίμακας εγκάρσια μεταφορά στο νησί και κατόπιν θα μετακινηθούν στον Οχυρωματικό Πυρήνα. Η εξέλιξη της μεταφοράς τους στην ηπειρωτική Ελλάδα, εξαρτάται από την πορεία των μετακινήσεων των πλοίων.

Τα στρατεύματα θα πρέπει να έχουν εκ των προτέρων προετοιμαστεί ότι θα εγκαταλείψουν τις αποσκευές τους και θα πρέπει να μεταφέρουν μαζί τους μόνο τον άκρως απαραίτητο για τον πόλεμο στρατιωτικό εξοπλισμό. Το μη αναγκαίο φορτίο πρέπει να αφαιρεθεί πριν την αναχώρηση. Θα φορτωθούν μόνο τα εντελώς χρήσιμα για τη μάχη οχήματα.

4) Το Επάκτιο Πυροβολικό και το 58ο Σύνταγμα Αντιαεροπορικού Πυροβολικού θα παραμείνουν, προσωρινά, με τον κύριο όγκο τους στις έως τώρα θέσεις τους, ως ραχοκοκαλιά της άμυνας ώστε να διευκολύνουν την αποχώρηση της 22ης Μεραρχίας Πεζικού και να διαφυλάξουν τα αποθέματα στο ανατολικό τμήμα της νήσου. Παρομοίως, στρατιωτικά τμήματα θα μετακινηθούν, σύμφωνα με Ειδική Διαταγή, στην ηπειρωτική χώρα ως υποστήριξη της 22ης Μεραρχίας Πεζικού .

5) Όλα τα από το νησί μεταφερόμενα στην ηπειρωτική Ελλάδα στρατεύματα όλων των σωμάτων στρατού, θα υπάγονται αρχικά στη Γενική Διοίκηση LXVIII (Επιτελείο Παράταξης Κρήτης). Το Επιτελείο της 22ης Μεραρχίας Πεζικού θα αναλάβει, με την άφιξη του στην ηπειρωτική Ελλάδα και σε συνεννόηση με το Επιτελείο Παράταξης Κρήτης, την αναδιοργάνωση των δυνάμεων του.

6) Κατόπιν αναχώρησης του Επιτελείου της 22ης Μεραρχίας Πεζικού, η διοίκηση του 65ου Ορεινού Συντάγματος και έπειτα η διοίκηση 752ου Συντάγματος Επάκτιου Πυροβολικού, θα αναλάβουν την ευθύνη του πρότινος ανατολικού στρατιωτικού τομέα, έως ότου περατωθεί η εκκένωση του.

7) Αναφορικά με τις συνέπειες της επείγουσας μεταφοράς της 22ης Μεραρχίας Πεζικού, βλπ συν. 1. Οι δυσκολίες εξαιτίας του ανομοιόμορφου χώρου μεταφοράς (δια αέρος και θαλάσσης) πρέπει, όσο το δυνατόν, να ξεπεραστούν με ευέλικτα σχήματα.

Η 22η Επιλαρχία Αντιαεροπορικών Τεθωρακισμένων, η 22η Μοίρα Αντιαεροπορικού Πυροβολικού και ο όγκος του 22ου Τάγματος Διαβιβαστών θα μετακινηθούν την 7.9 στο δυτικό τμήμα του νησιού, ώστε να διαμοιραστούν στα λιμάνια του Ηρακλείου και της Σούδας.

Προβλέπεται η μετακίνηση της 5ης Μοίρας 22ου Συντάγματος Πυροβολικού και των μονάδων Εφοδιασμού στο δυτικό τμήμα του νησιού.

Για τις κινήσεις μεταφοράς, η 22η Μεραρχία Πεζικού θα παρατάξει στο ανατολικό και δυτικό τμήμα του νησιού Επιτελεία Φόρτωσης. Θα πρέπει να εξασφαλιστεί η βραχυπρόθεσμοι χαρακτήρα ανάκληση των στρατιωτικών μονάδων.

8) Στο Διοικητή Φρουρίου Κρήτης δόθηκαν αρμοδιότητες για τη διεκπεραίωση της εκκένωσης του ανατολικού τμήματος του νησιού.

Η Διοίκηση Θαλάσσιας Υπεράσπισης και η Διοίκηση Τομέα Αεροδρομίων θα προτείνουν στον Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, σε ποιο βαθμό θα πρέπει ο διάφορος εξοπλισμός και το στρατιωτικό υλικό και τα μηχανήματα των Θέσεων Προστασίας Πολεμικής Αεροπορίας και Πολεμικού Ναυτικού να μεταφερθούν ή να καταστραφούν.

Το προσωπικό- χωρίς τα μηχανήματα- των Θέσεων Προστασίας της Πολεμικής Αεροπορίας και Πολεμικού Ναυτικού, δεν θα συγκεντρωθεί από δικά του σώματα στρατού, αλλά θα ενσωματωθεί στις πλησίον βρισκόμενες Ομάδες Μάχης της 22ης Μεραρχίας Πεζικού. Οι Διοικήσεις Θαλάσσιας Υπεράσπισης και Τομέα Αεροδρομίων θα έρθουν, εξαιτίας αυτού, σε επαφή με την 2η Μεραρχία Πεζικού.

9) Το Επάκτιο Πυροβολικό θα διατηρήσει τις έως τώρα θέσεις του, έως ότου ακολουθήσει νεωτέρα διαταγή. Κινητές Ελαφρές Πυροβολαρχίες του Επάκτιου Πυροβολικού Στρατού Ξηράς θα μεταφερθούν συγκεντρωτικά- αναλόγως του αριθμού των πλοίων- στην ηπειρωτική χώρα ή θα μετακινηθούν στον Πυρήνα Οχύρωσης. Θα υπάρξει ξεχωριστή διαταγή αναφορικά με τις λεπτομέρειες.

Το προσωπικό των πυροβολαρχιών, για το οποίο δεν τίθεται ζήτημα σχετικά με τη μετακίνησή του, θα τοποθετηθεί για τη συμπλήρωση κενών των πυροβολαρχιών στον Πυρήνα Οχύρωσης ή προς ενίσχυση της μάχιμης δύναμης της 133ης Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης.

10) Το 58ο Σύνταγμα Αντιαεροπορικού Πυροβολικού θα διατηρήσει την αντιαεροπορική προστασία του ανατολικού τμήματος του νησιού μέχρι νεωτέρας διαταγής. Σχετικά με την 73η Ελαφρά Μοίρα βλπ ψηφ. 4 και συν. 1. Τα κινούμενα σε τέσσερις τροχούς, Αντιαεροπορικά Πυροβόλα θα φορτωθούν στα πλοία.

Το 50ο Σύνταγμα Αντιαεροπορικού Πυροβολικού θα διαθέσει μέσα έλξης για τη μετακίνηση των Επάκτιων Πυροβόλων Στρατού Ξηράς. Επιπλέον, θα εξασφαλιστούν, όσο το δυνατόν συντομότερα, ορισμένα Βαριά Μηχανήματα Έλξης για τη μεταφορά τους στην ηπειρωτική χώρα.

Θα δοθεί ακόμα διαταγή αναφορικά με τη μετακίνηση της εναέριας προστασίας στον Πυρήνα Οχύρωσης.

11) Η Διοίκηση Θαλάσσιας Υπεράσπισης θα συνεχίσει την άσκηση των έως τώρα καθηκόντων της, σύμφωνα με τη μεταβολή της κατάστασης.

Σχετικά με το Πυροβολικό Πολεμικού Ναυτικού βλπ ψηφ. 9.

Για την επίσπευση της ολοκλήρωσης των προετοιμασιών ανατίναξης στο λιμάνι του Ηρακλείου, θα πρέπει, έως την αποπεράτωση τους, να τοποθετηθούν από τη διοίκηση του 8ου Επιτελείου Μηχανικού Φρουρίου Κρήτης όλες οι διαθέσιμες δυνάμεις Σκαπανέων στο ανατολικό τμήμα του νησιού, βάσει της διαταγής του Διοικητή Ναυτικού.

12) Η Διοίκηση Τομέα Αεροδρομίων θα μεριμνήσει της εναέρια μετακίνησης σε πέντε αεροδρόμια.

Στο αεροδρόμιο του Ρεθύμνου πρέπει να πραγματοποιηθούν νυχτερινές πτήσεις.

Ο Βόρειος-Νότιος Διάδρομος Προσγείωσης στο Μάλεμε πρέπει να αποπερατωθεί, δίνοντας εκεί μεγάλη βαρύτητα. Για το λόγο αυτό έχει διατεθεί στο δυτικό τμήμα της νήσου το σύνολο του 4ου Τάγματος Μηχανικού 17ου Αεροπορικού Σώματος, έως τη μεταφορά του (στην 22η Μεραρχία Πεζικού), παρομοίως τα υπόλοιπα τμήματα του 8ου Επιτελείου Μηχανικού Φρουρίου Κρήτης και όλα συνολικά οι Βοηθοί των εναέριων τμημάτων. Έλληνες αιχμάλωτοι από τη Στρατιωτική Φυλακή Αγία θα πρέπει επίσης να τοποθετηθούν εκεί, κατόπιν συνεννόησης με τον υπεύθυνο της στρατιωτικής φυλακής.

13) Τα αξιόμαχα κυρίως στρατιωτικά τμήματα θα μεταφερθούν στην ηπειρωτική χώρα αποκλειστικά δια αέρος. Θα υπάρξει ξεχωριστή διαταγή σχετικά με τη μεταφορά όπλων, στρατιωτικού υλικού, πυρομαχικών και άλλου στρατιωτικού εξοπλισμού. Οι προσωπικές αποσκευές θα πρέπει, υπό την ευθύνη των επικεφαλής των μονάδων, να περιοριστούν στο μικρότερο μέγεθος, έτσι ώστε να μπορούν να μεταφερθούν στην ηπειρωτική Ελλάδα. Στο σημείο εδώ, δεν υπολογίζεται η χρήση οχημάτων για τη μεταφορά αποσκευών. Απαγορεύεται η μεταφορά μη απαραίτητων αποσκευών, αντικειμένων που προσφέρουν απλά ανέσεις, είδη διαμονής κ.ο.κ.

14) Ο διαθέσιμος χώρος στα πλοία πρέπει να χρησιμοποιηθεί όσο το δυνατόν με τη μεγαλύτερη φροντίδα. Η φόρτωση των οχημάτων, πυρομαχικών, μηχανημάτων στρατού θα σημειωθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην δημιουργηθούν μονόπλευρες ζημιές από την απώλεια ενός πλοίου. Αρχικά, προβλέπεται η αποκλειστική μετακίνηση των μάχιμων στρατευμάτων.

Στα μεγαλύτερα πλοία, τα οχήματα θα ανεφοδιαστούν με βενζίνη. Στα μικρότερου μεγέθους θα πρέπει να έχουν γεμάτο το ντεπόζιτο και να φορτωθούν εφεδρικά μπιτόνια.

Για την επιτάχυνση της διαδικασίας μεταφοράς της 22ης Μεραρχίας Πεζικού πρέπει να καταστεί αναγκαία η δια θαλάσσης μετακίνηση γερμανικού προσωπικού επίσης. Θα εκδοθεί λεπτομερής διαταγή για κάθε περίπτωση ξεχωριστά.

15) Για μεγαλύτερη κινητικότητα της 22ης Μεραρχίας Πεζικού στην ηπειρωτική χώρα μπορούν να φορτωθούν στα πλοία επιπλέον μουλάρια.

16) Η 133η Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης θα προβεί στην ασφάλιση του δυτικού τομέα του νησιού κατά τη διάρκεια της απόσυρσης της 22ης Μεραρχίας Πεζικού, στη γραμμή Πάνορμο- Πέραμα- δυτική πλαγιά της οροσειράς Ίδη- Φουρφουρέ- Αγία Γαλήνη και θα προχωρήσει άμεσα στην αναγνώριση μιας περιμετρικής ζώνης (Μέτωπο Υπαίθρου) από τη Γεωργιούπολη προς Νότο. Πρέπει να ξεκινήσει άμεσα η προσωρινού χαρακτήρα επέκταση των θέσεων μας, με δικά μας μέσα και υλικά που θα μεταφερθούν από τον ανατολικό στρατιωτικό τομέα.

Η αναδιοργάνωση της Μεραρχίας και κατάληψη του «Μετώπου Υπαίθρου» θα σημειωθεί ταυτόχρονα με την εκκένωση του ανατολικού τομέα του νησιού και ανάλογα με τη κατάσταση του εχθρού.

Οι όλοι σχεδιασμοί θα αναφερθούν στον Στρατιωτικό Διοικητή Φρουρίου Κρήτης.

Ο λόχος Σκαπανέων 22ης Μεραρχίας Πεζικού στο Πέραμα θα αντικατασταθεί άμεσα από έναν λόχο Οπλιτών της 133ης Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης θα μετακινηθεί στην 22η Μεραρχία Πεζικού. Οι συνεννοήσεις πρέπει να επιτευχθούν άμεσα.

17) Η Διοίκηση Πυροβολικού Φρουρίου Κρήτης θα ενσωματώσει στον Πυρήνα Οχύρωσης όλο συνολικά το Πυροβολικό ώστε να επιτευχθεί μια καλύτερη κατανομή δυνάμεων.

18) Το 833ο Τάγμα Ασφάλισης Πεζικού θα παραμείνει στο ανατολικό τμήμα του νησιού για την προστασία των στρατιωτικών αποθηκών και των αποθεμάτων, σύμφωνα με διαταγή της 22ης Μεραρχίας Πεζικού. Η υπαγωγή βάσει του ψηφ. 6.

Μετά το πέρας της εκκένωσης, το τάγμα θα υπαχθεί στην 133η Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης για καθήκοντα επιτήρησης στον Πυρήνα Οχύρωσης.

19) Το πλεονάζον προσωπικό των στρατιωτικών αποθηκών θα αποδεσμευθεί των καθηκόντων του (διάσωση του οπλισμού ή καταστροφή αυτού κατόπιν απόφασης της 22ης Μεραρχίας Πεζικού ή του 75ου Συντάγματος Επάκτιου Πυροβολικού) και θα μετακινηθεί από το ανατολικό τμήμα του νησιού στην 133η Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης. Τα διασωθέντα όπλα θα παραδοθούν στους χειριστές τους.

20) Στρατιώτες που έχουν τοποθετηθεί από την 22η Μεραρχία Πεζικού στους τοπικούς διοικητές, στη Μυστική Αστυνομία Στρατού ή στους υπευθύνους διοικητές των κύκλων εκπαίδευσης, πρέπει να αποδεσμευθούν άμεσα και να μετακινηθούν στη μεραρχία.

21) Η Διμοιρία Εκτέλεσης Ποινών Ανατολή θα διαλυθεί. Η εκτέλεση των ποινών διακόπτεται. Μέλη ξένων στρατιωτικών τμημάτων θα μετακινηθούν προς αυτά, εφόσον βάσει του ψηφ. 8 δεν έχουν τη δυνατότητα άλλης δραστηριοποίησης. Η λοιπή δύναμη της Διμοιρίας Εκτέλεσης Ποινών δύναται να δραστηριοποιηθεί από την 22η Μεραρχία Πεζικού, ως κλειστή μονάδα.

22) Ιταλική Λεγεώνα Εθελοντών Κρήτης.

Ιταλοί Εθελοντές θα αποδεσμευτούν των μονάδων τους και θα μετακινηθούν στο Τάγμα Μελανοχιτώνων Κρήτης εφόσον τεθεί το ζήτημα δραστηριοποίησής τους στις μάχες. Αναξιόπιστα άτομα και όλοι συνολικά οι Επικουρικοί όλων των μονάδων θα μετακινηθούν στη Διοίκηση Σκαπανέων υπό τον Διοικητή Φρουρίου Κρήτης για την κατασκευή έργων.

Όλες οι κλειστές ιταλικές μονάδες θα παραμείνουν, προσωρινά, στο ανατολικό τμήμα του νησιού για καθήκοντα επιτήρησης και θα υπαχθούν εκεί, σύμφωνα με το ψηφ. 6. Το βοηθητικό προσωπικό της 22ης Μεραρχίας Πεζικού παραμένει, αρχικά, στις στρατιωτικές μονάδες.

Κατόπιν αποδέσμευσης των καθηκόντων αυτών, οι ιταλικές μονάδες θα μετακινηθούν στον Πυρήνα Οχύρωσης και θα υπαχθούν στην 133η Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης. Θα δοθεί εντολή για κατόπιν μετακίνησή τους στην ηπειρωτική Ελλάδα.

Το Επιτελείο της Λεγεώνας θα ενσωματωθεί με την αποχώρηση του Επιτελείου της 22ης Μεραρχίας Πεζικού στην 133η Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης. Τα καθήκοντα του θα παραμείνουν, κατόπιν εντολής του Στρατιωτικού Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, ως έχουν.

23) Υποθέσεις Απόδοσης Ποινών εις βάρος ξένων υπηκόων που βρίσκονται στη φυλακή της Αγιάς, θα παραδοθούν από την 22η Μεραρχία Πεζικού στην 133η Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης.

24) Τα περιφερειακά φρουραρχεία θα συνεχίσουν τις εργασίες σχετικά με τη διευθέτηση των έως τώρα καθηκόντων τους και θα έχουν την ισχύ τοπικών δικτύων αντίστασης. Θα συγκεντρώσουν, σε αυστηρό πλαίσιο, υπό τη διοίκηση τους όλες τις τοπικές υπηρεσίες, τα υπόλοιπα στρατιωτικά τμήματα, τις διασκορπιζόμενες ομάδες κ.ο.κ σε τούτο το δίκτυο αντίστασης. Θα ακολουθήσει διαταγή σχετικά με την επιστροφή στον Πυρήνα Οχύρωσης, παράλληλα με την εκκένωση του ανατολικού τμήματος του νησιού, καθώς και με τη συμπεριφορά απέναντι στην ελληνική Χωροφυλακή και των οπλισμένων αγροφυλάκων.

25) Η ανακατανομή υλικών του Γερμανικού Στρατού θα διαταχθεί ξεχωριστά.

26) Έχει εκδοθεί διαταγή σχετικά με τις καταστροφές. Στο στράτευμα πρέπει, βασικά, να υπάρξει οδηγία ότι θα πρέπει να αποφευχθούν αδιάντροπες και χωρίς νόημα

καταστροφές, ώστε να μην ακυρωθεί η καλή φήμη του Γερμανικού Στρατού στο νησί από την αποχώρηση, υιοθετώντας την τακτική συμμοριών. Ο εξοπλισμός των στρατώνων, το υλικό των χώρων διαμονής κ.οκ για τα οποία δεν τίθεται ζήτημα, σύμφωνα με Ειδική Διαταγή, για την αξιοποίηση τους πρέπει να ανταλλαχτούν με τρόφιμα από τον ντόπιο πληθυσμό, υπό την ευθύνη των διοικητών ή εν τέλει να δωρισθούν, ωστόσο να μην καταστραφούν. Παρομοίως, πρέπει να μεταφερθούν τα είδη Επισιτισμού, που δεν μπορούν πλέον να συντηρηθούν, σε απόμακρες βάσεις.

27) Για τις Ειδικές Εντολές περί των μηχανημάτων Επικοινωνιών, βλπ συν. 2.

28) Αναφορικά με τον εφοδιασμό του ανατολικού τμήματος του νησιού με υλικό Υγειονομικού, κατόπιν της αποχώρησης της 22ης Μεραρχίας Πεζικού, θα υπάρξει ξεχωριστή διαταγή.

29) Τήρηση Απορρήτου.

Η εκκένωση του ανατολικού τμήματος του νησιού και η μετακίνηση της 22ης Μεραρχίας Πεζικού θα κρατηθεί από τον πληθυσμό μυστική. Ωστόσο, πρέπει να δοθεί σε τούτο σημασία ότι καμιά απολύτως πληροφορία δεν πρέπει να διαρρεύσει σχετικά με το μέγεθος των κινήσεων μας. Στον πληθυσμό πρέπει να δοθεί η εντύπωση ότι πρόκειται για αναδιάρθρωση των στρατιωτικών δυνάμεων και να κρατηθεί μυστικός ο προορισμός. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να αποφευχθεί η εντύπωση ότι υπάρχει μια επίστευση των κινήσεων μας και ότι τα μέτρα έχουν ληφθεί χωρίς σχέδιο. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή όσον αφορά στην πειθαρχία όλων γενικά των στρατιωτών.

Υλικά τα οποία δεν είναι απαραίτητα, πρέπει εγκαίρως να καταστραφούν, πριν τη μετακίνηση ώστε να αποφευχθεί η συγκέντρωση αυτών και να μην υπάρξει περίσσιο βάρος στις αποσκευές. Ντοκουμέντα ιδιαίτερης σημασίας, που αφορούν το νησί, πρέπει να παραδοθούν από την 22η Μεραρχία Πεζικού στον Στρατιωτική Διοικητή Φρουρίου Κρήτης (π.χ υπόλοιπες στρατιωτικές ταξινομούμενες υποθέσεις).

Όλη συνολικά η αλληλογραφία που αφορά τον γηγενή πληθυσμό, πρέπει επιμελώς να καταστραφεί, ώστε να προφυλάξουν τον γερμανόφιλο πληθυσμό από δυσάρεστες καταστάσεις. Συμβάντα, που η επεξεργασία τους είναι ακόμη απαραίτητη, θα αποσταλούν από την 22η Μεραρχία Πεζικού στον Διοικητή Φρουρίου Κρήτης.

30) Στην περίπτωση που τα δικά μας μέτρα και στρατιωτικές κινήσεις παρεμποδίζονται από τον εχθρό που έχει αποβιβαστεί ή τις συμμορίες, θα πρέπει άμεσα και χωρίς διάκριση να υπάρξει απάντηση με όλες τις δυνάμεις ώστε να καρπωθούμε την όποια επιτυχία. Δεν τίθεται υπόψη η υποχώρηση από τις δικές μας στρατιωτικές θέσεις. Ο ηρωισμός των ανδρών των βάσεων στη γαλλική πολεμική σκηνή, αποδεικνύει την αξία της δέσμευσης εχθρικών δυνάμεων εξαιτίας της ανεξάντλητης δικής μας επιμονής. Αυτό το χρονικό σημείο είναι απαραίτητο για να δραστηριοποιηθεί άμεσα το ηθικό μάχης όλων των στρατευμάτων στην τελευταία επιχείρηση, ώστε να πετύχουν κατά το ανθρώπινο δυνατό τη δύσκολη πραγματοποίηση των σχεδίων του Γερμανικού Στρατού. Όλοι οι αξιωματικοί πρέπει ενδελεχώς να διδάξουν στα στρατεύματα τους τη θέση αυτή και να τη μεταδώσουν.

(περίληψη) Περιέχει δύο συνημμένα έγγραφα προς τον Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, όπου αναφέρονται στρατιωτικές μονάδες και μέτρα που θα ληφθούν σχετικά με τον τομέα Επικοινωνιών στην περίπτωση εκκένωσης τμημάτων της Κρήτης.

Σελίδα 76 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο επικεφαλής Επικοινωνιών προς τον Πρώτο Επιτελικό, από 9.9.1944.

Αναφέρει στρατιωτικά συμβάντα και επιθεωρήσεις Γερμανών αξιωματικών, για την εγγραφή τους στο Ημερολόγιο Πολέμου.

Σελίδα 77 (περίληψη)

Δύο απόρρητα στρατιωτικά έγγραφα του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, από 9.9.1944.

Το πρώτο αναφέρεται σε αλλαγή όρου λέξης – κλειδί και το δεύτερο στην ανταλλαγή προσωπικού στρατιωτικών τμημάτων.

Σελίδα 78 (περίληψη)

Δύο απόρρητα στρατιωτικά έγγραφα. Το πρώτο του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, από 10.9.1944. Αναφέρεται σε συντονισμένη επίθεση που δέχθηκε γερμανικό στρατιωτικό τμήμα σε απομακρυσμένη περιοχή από αντάρτες, που λόγω της μη κάλυψης και άλλων ανεπαρκών μέτρων ασφαλείας κόστισε σε ζωές και στρατιωτικό υλικό.

Το δεύτερο του υπασπιστή του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης προς τον Πρώτο Επιτελικό, από 11.9.1944 Περιέχει Κατάσταση Δύναμης Επισιτισμού στο Πεζικό- Ναυτικό- Πολεμική Αεροπορία, Εθελοντών Ρώσων και Ιταλών, κρατουμένων και Ελλήνων, δίδοντας ακριβή αριθμό.

Σελίδα 79 (περίληψη)

Δύο απόρρητα έγγραφα της Στρατιωτικής Διοίκησης Φρουρίου Κρήτης. Το πρώτο από 11.9.1944 αφορά στη δικαιοδοσία των τακτικών δικαστηρίων περί επιβολής της ποινής θανάτου των καταδικασμένων σε πράξεις που στρέφονται εναντίον Γερμανών υπαξιωματικών και ανδρών του Γερμανικού Στρατού.

Το δεύτερο φέρει την ημερομηνία 12.9.1944 και αναφέρεται σε κατάργηση λέξης-κλειδί.

Σελίδες 80-86 (περίληψη- μετάφραση)

Απόρρητο έγγραφο από το Διοικητή Φρουρίου Κρήτης προς την Ανώτατη Διοίκηση Ομάδας Στρατιών Ε, από 12.9.1944.

Αφορά στην υποβολή της Εκτίμησης Κατάστασης από τη Στρατιωτική Διοίκηση Φρουρίου Κρήτης.

(μετάφραση) Εκτίμηση Κατάστασης για την 12.Σεπτεμβρίου '44

1) Πολιτική Κατάσταση:

Οι επιτυχίες της στρατιωτικής διοίκησης του εχθρού στη Δύση επέφερε θετική επίδραση στο σύνολο του πληθυσμού. Στην εντύπωση ότι ο πόλεμος θα τελείωνε σύντομα με ήττα της Γερμανίας, ο πληθυσμός επέδειξε απέναντι στη Δύναμη Κατοχής επιφυλακτικότητα και μια στάση άρνησης. Εν μέρει, εμφάνισε μια έμμεσου και άμεσου χαρακτήρα ενισχυμένη υποστήριξη στις συμμορίες.

Η μεγάλης κλίμακας και εντατικού ρυθμού δραστηριότητα και η επιδέξια προπαγάνδα των κομμουνιστών ενίσχυσε την επίδρασή της στον κύριο όγκο του πληθυσμού. Στον αντίποδα, οι εθνικοί κύκλοι εμμένουν στην εξάρτησή τους από την Αγγλία. Ενώ η δική μας, δραστήριου ρυθμού, αντικομμουνιστική προπαγάνδα εμπεριέχει συγκεκριμένες πεποιθήσεις, δεν επιδρά, ωστόσο, κατά τέτοιο τρόπο ώστε ο εθνικοί κύκλοι να αντιμετωπίσουν δραστήρια και αποτελεσματικά την κομμουνιστική απειλή.

Εθνικές Ομάδες Συμμοριών οι οποίες βρίσκονται σε στενή επαφή με τους Άγγλους, δεν προβάλλουν στο προσκήνιο. Κατά το τελευταίο χρονικό διάστημα δίδεται η εντύπωση ότι έχουν ξανά ενισχυθεί με τη βοήθεια των Άγγλων και θέλουν να στραφούν κατά των κομμουνιστών. Ωστόσο, η στάση τους παραμένει απέναντι στους Γερμανούς εχθρική. Αυτή η κατεύθυνση της αγγλικής πολιτικής οδηγεί στην ανάγκη δημιουργίας ενός αντίβαρου για την αυξανόμενη κομμουνιστική επίδραση στον νοτιοανατολικό χώρο.

2) Κατάσταση του Εχθρού:

Η κινητικότητα των συμμοριών προκάλεσε στο πρώτο δεκαπενθήμερο του Αυγούστου την αναμενόμενη αυξημένη δραστηριότητα η οποία εκδηλώθηκε από 18 αιφνιδιαστικές επιθέσεις σε γερμανικές πομπές, μεταφορές, στρατιωτικά καταλύματα καθώς και απαγωγές γερμανόφιλων Ελλήνων ή δολοφονίες αυτών. Οι καλά οργανωμένες αυτές επιθέσεις πραγματοποιήθηκαν εν μέρει, υπό την άμεση καθοδήγηση Άγγλων αξιωματικών. Οι συμμορίες ενισχυθήκαν για τις επιθέσεις αυτές μέσω της στρατολόγησης εφεδρειών. Παρατηρήθηκε η ύπαρξη μιας κεντρικής διοίκησης. Η συμπαγής οργάνωση των συμμοριών επιβεβαιώθηκε από το γεγονός ότι για πρώτη φορά εμφανίστηκαν Σύντάγματα με αριθμό -στον ανατολικό τομέα το 34ο Σύνταγμα Πεζικού, στο δυτικό το 14ο Σύνταγμα Πεζικού-. Ο πληθυσμός φοβισμένος από την τρομοκρατία ή έχοντας δελεαστεί από την εθνικοπατριωτική προπαγάνδα του ΕΑΜ, παρείχε σημαντική και αποτελεσματική βοήθεια στις συμμορίες.

Κύριες περιοχές των συμμοριών:

1. Σε όλη συνολικά την περιοχή της οροσειράς της Ίδης
2. Στην περιοχή Κισσάμου- Σελίνου.

Τα προαναφερόμενα γεγονότα οδήγησαν, στο δεύτερο δεκαπενθήμερο του μήνα, στην πραγματοποίηση δικών μας αντιμέτρων. Διεξαγόμενες ανά κύματα επιχειρήσεις, αποτελούμενες από ισχυρές στρατιωτικές δυνάμεις, κυρίως σε όλη συνολικά την οροσειρά της Ίδης, στην περιοχή νοτιοδυτικά της Ίδης και στο δυτικό τμήμα του νησιού οδήγησαν στη διάλυση ισχυρών ομάδων. Οι πυρήνες των συμμοριών αποτραβήχτηκαν στα καταφύγια τους. Επιπλέον, διεξαγόμενες στρατιωτικές επιχειρήσεις στις περιοχές που ελέγχονται από τις συμμορίες έδειξαν στον πληθυσμό ότι η Δύναμη Κατοχής είναι σε θέση να επιφέρει οποιαδήποτε στιγμή μια αποτελεσματικού ανταπόδοση. Στο πλαίσιο αυτών των επιχειρήσεων κατεστράφησαν 13 χωριά, των οποίων οι κάτοικοι είχαν εν μέρει συμμετοχή στην απαγωγή του στρατηγού Κρείρε ή είχαν γνώση αυτής. 800 ύποπτοι ή ανήκοντες στις συμμορίες άνδρες συνελήφθησαν. Στο τέλος πραγματοποιήθηκε μια μεγάλης κλίμακας έφοδος στις πόλεις, στις 1.9.1944. 343 καταζητούμενοι κρατήθηκαν.

Εν κατακλείδι, προκύπτει το συμπέρασμα ότι η δραστική επέμβαση της Δύναμης Κατοχής έχει επιφέρει μια σε μεγάλο βαθμό ηρεμία στην Κρήτη.

3) Δική μας Κατάσταση και Σχεδιασμοί:

1) Στο χρονικό σημείο της έκθεσης πραγματοποιήθηκαν πολλές στρατιωτικές επιχειρήσεις, με τη συμμετοχή ισχυρών στρατιωτικών δυνάμεων. Εν μέρει, οι επιχειρήσεις διεξήχθησαν με τη συνδρομή του Πυροβολικού. Προσωρινές μετακινήσεις μεμονωμένων στρατιωτικών μονάδων στις περιοχές των συμμοριών είχαν ως αποτέλεσμα, να διακόψουν εις βάθος τη δραστηριότητά τους.

2) Βάσει της αξιολόγησης των εμπειριών στο μέτωπο της απόβασης, μονάδες Πυροβολικού άρχισαν ήδη να μετακινούνται από τα παράλια σε καλυμμένες Θέσεις Πυρός.

3) Κατόπιν συνεννόηση με τον Διοικητή Θαλάσσης Κρήτης τοποθετήθηκαν από το Επάκτιο Πυροβολικό 3 πυροβολαρχίες για τον αποκλεισμό περιοχής και 5 για την αντιμετώπιση του αντιπάλου.

4) Μέσω της μετακίνησης Βαριών Πυροβολαρχιών προς την πόλη του Ηρακλείου, ενισχύθηκε η αντιαεροπορική προστασία του εκεί αεροδρομίου.

5) Κατόπιν υπόδειξης της διοίκησης σημειώθηκε η σχεδιαζόμενη και ήδη εγκρινόμενη δημιουργία του Επιτελείου Σύνταγματος Επάκτιου Πυροβολικού Στρατού Ξηράς Δυτικής Κρήτης.

(περίληψη) Το 6) αναφέρεται στην εκπαίδευση των γερμανικών στρατιωτικών μονάδων (για ορεινές μάχες εναντίον των ομάδων ανταρτών, στις βολές ακριβείας, εκπαίδευση υπαξιωματικών, για την αντιμετώπιση τεθωρακισμένων εκ του συστάδην, για προστασία από χημικά αέρια).

(μετάφραση) 7) Εξαιτίας της μεταβαλλόμενης κατάστασης στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης διατάχθηκε για τη Βόρεια Ελλάδα η δημιουργία ενός σημαντικής σημασίας Κέντρου Βάρους για το Γερμανικό Στρατό. Αφότου αρχικά, το 47ο Σύνταγμα Πεζικού έπρεπε, εξαιτίας τούτου, να παραιτηθεί των καθηκόντων του, σημειώθηκε η μετακίνηση στην ηπειρωτική χώρα της 122ης Επιλαρχίας Τεθωρακισμένων Αναγνώρισης και του 8ου Επιτελείου Σκαπανέων Φρουρίου Κρήτης με όλα τα υπαγόμενα σε αυτά στρατιωτικά τμήματα και στο τέλος όλη συνολικά τη 22η Μεραρχία Πεζικού.

Η μεγάλης κλίμακας κινητοποίηση δια αέρος σημείωσε μια μεταφορά προσωπικού από:

το 47ο Σύνταγμα Πεζικού	1697
την 122η Επιλαρχία Τεθωρακισμένων Αναγνώρισης	600
το 8ο Επιτελείο Σκαπανέων Φρουρίου Κρήτης	781
το 16ο Σύνταγμα Πεζικού	428
το 65ο Σύνταγμα Πεζικού	210
το 22ο Σύνταγμα Πυροβολικού	170
την 22η Μοίρα Αντιαεροπορικού Πυροβολικού	78
το 22ο Τάγμα Σκαπανέων	--
τον 4ο Λόχο Επικοινωνιών Φρουρίου Κρήτης	76
την 22η Επιλαρχία Τεθωρακισμένων Αντιαρματικών	--

Κατάσταση από 7.9.44.

Η αποδυνάμωση των στρατιωτικών δυνάμεων του νησιού εξαιτίας της μεταφοράς των προαναφερόμενων στρατιωτικών τμημάτων είχε ως συνέπεια, το ανατολικό τμήμα του νησιού να χαθεί και τα υπόλοιπα στρατιωτικά τμήματα του νησιού, βρισκόμενα σε μια περιμετρική ζώνη στα ανατολικά, να υποχωρήσουν σε έναν Πυρήνα Οχύρωσης. Ο Πυρήνας Οχύρωσης περιλαμβάνει, ως το σημαντικότερο σημείο υπεράσπισης, τον κόλπο των Χανίων, το λιμάνι της Σούδας και το ακρωτήριο Δράπανος και θα ενισχυθεί, μέσω της αυξανόμενης, εις βάθος δραστηριοποίησης Πυροβολικού, μιας πυκνότερης αντιαεροπορικής προστασίας για το λιμάνι της Σούδας και το αεροδρόμιο του Μάλεμε και της υπαγωγής αποδεδειγμένου από τις διασκορπισμένες θέσεις προσωπικού στην 133η Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης, με καθήκοντα πεζικού. Τα βρισκόμενα στο νησί είδη εφοδιασμού θα μεταφερθούν στον Πυρήνα Οχύρωσης, μέσω της δραστηριοποίησης όλων συνολικά των οχημάτων. Η μεγαλύτερη δυσκολία της μεταφοράς της 122ης Μεραρχίας Πεζικού στην ηπειρωτική Ελλάδα είναι ο ελλιπής χώρος μεταφοράς στα πλοία για Βαριά Όπλα και οχήματα.

(περίληψη) Αναφέρεται η κατάσταση επάκτιας υπεράσπισης και δημιουργίας στρατιωτικών θέσεων (καταγράφεται ο αριθμός και το είδος οχυρωματικών έργων, αριθμός επάνδρωσης και ελλείψεις, αριθμός εργαζομένων σε αυτά (Γερμανοί στρατιώτες, Ιταλοί και Έλληνες πολίτες), τύποι τοποθετούμενων ναρκών-αναφορά περιπτώσεων κλοπής αυτών και φθοράς λόγω υψηλών θερμοκρασιών-, προετοιμασίες για καταστροφή των λιμένων Ηρακλείου, Ρεθύμνου, Σούδας και η κατασκευή οδικών έργων.

(μετάφραση) 5) Θαλάσσια Κατάσταση:

Ενισχυμένου βαθμού εμφάνιση εχθρικών υποβρυχίων, ιδιαίτερα στα βόρεια παράλια της θαλάσσιας περιοχής του Ηρακλείου και Σούδας. Κάποια στιγμή παρατηρήθηκε από αεροπλάνο, μια ομάδα αποτελούμενη από τέσσερα στον αριθμό αναδυόμενα εχθρικά υποβρύχια. Πολύ μικρού μεγέθους πλοία δέχθηκαν επίθεση με βολές Πυροβολικού και

τορπίλες. Μια νηοπομπή αποτελούμενη από δύο ατμόπλοια κατόρθωσε, έχοντας ως φορτίο στρατιωτικό εξοπλισμό της 22ης Μεραρχίας Πεζικού, να φτάσει αλώβητη στην ηπειρωτική Ελλάδα.

Πρέπει να ληφθεί ως δεδομένο ότι τα υποβρύχια συνεργάζονται με τις συμμαχίες, μέσω μηχανοκίνητων καϊκιών. Υπολογίζονται περαιτέρω περιπτώσεις απόβασης στα νότια παράλια, επειδή δεν μπορεί να σημειωθεί μια χωρίς κενά επιτήρηση, ούτε από τα παράλια ούτε μέσω πλοίων του Πολεμικού Ναυτικού. Η συγκεκριμένη θέση επιβεβαιώνεται από την εμφάνιση στις συμμαχίες Ελλήνων αξιωματικών από το Κάιρο.

6) Εναέρια Κατάσταση:

Η εναέρια δραστηριότητα του εχθρού πάνω από την Κρήτη ήταν μικρής κλίμακας. Στο χρονικό σημείο της έκθεσης, καμιά επίθεση με εκδήλωση βομβαρδισμού δεν έλαβε χώρα, απλώς μεμονωμένες μόνο περιπτώσεις πτήσης παρενόχλησης. Κατόπιν της ενισχυμένης δια αέρος δραστηριοποίησης από μεταγωγικά αεροσκάφη μας για τη μετακίνηση στρατιωτικών τμημάτων από το νησί προς την ηπειρωτική χώρα, αναβίωσε η αεροπορική δραστηριότητα του εχθρού στο βόρειο τμήμα της θαλάσσιας περιοχής της Κρήτης και σε μεμονωμένες περιπτώσεις, σημειώθηκαν επιθέσεις εχθρικών Νυχτερινών Μαχητικών εναντίον δικών μας μεταγωγικών. Κατά τα άλλα, η εχθρική Αεροπορία περιορίστηκε σε παρενοχλήσεις ή παρεμπόδιση της κίνησης των πλοίων, από και προς την ηπειρωτική Ελλάδα.

Σύμφωνα με αναφορές συνδέσμων πραγματοποιήθηκαν ορισμένες πτήσεις ανεφοδιασμού συμμαχιών.

(περίληψη) Αναφέρεται η κατάσταση συγκοινωνιών (καταγράφεται βελτίωση της κατάστασης των υγρών καυσίμων, μεταφορά ειδών εφοδιασμού από το ανατολικό τμήμα της Κρήτης στο δυτικό), η κατάσταση εφοδιασμού-ανεφοδιασμού (καταγράφεται διακοπή των μεταφορών ανεφοδιασμού, διακυμάνσεις στις κινήσεις στρατιωτικού ταχυδρομείου, βελτίωση του ανεφοδιασμού με είδη εμπορίου), η οικονομική κατάσταση του Γερμανικού Στρατού (καταγράφεται βελτίωση), η κατάσταση υγείας (καταγράφεται η άφιξη του νοσοκομειακού πλοίου «Gradiosa» στα λιμάνια Ηρακλείου και Σούδας και η μεταφορά αρρώστων και τραυματιών από τα εν λόγω λιμάνια στην ηπειρωτική χώρα καθώς επίσης και μέσω αεροδιακομιδής, η βελτίωση της κατάστασης εφοδιασμού με υγειονομικό υλικό το μήνα Αύγουστο, η καλή κατάσταση υγείας των στρατιωτών), η κατάσταση προσωπικού του Γερμανικού Στρατού (καταγράφεται αριθμός στρατιωτών εντός ή εκτός του νησιού, αφιχθέντων, στερούμενων αδείας, προς μεταφορά στην ηπειρωτική Ελλάδα).

Σελίδα 87 (μετάφραση)

Ομάδα Ι γ

αρχ. Σ.Ξ, την 12.9.44

Αφορά: καταχώρηση στο Ημερολόγιο Πολέμου για το χρονικό διάστημα από 13.8-10.9.44

προς Πρώτο Επιτελικό

Ως αντίμετρα εξαιτίας των αφηνδιαστικών επιθέσεων σε συνοδείες φορτηγών, μεταφορές ειδών τροφοδοσίας, στρατιωτικά καταλύματα και φρουρές στο πρώτο δεκαπενθήμερο του Αυγούστου, έλαβαν χώρα στο δεύτερο μισό του ίδιου μήνα δικιές μας επιχειρήσεις, κυρίως στην περιοχή της οροσειράς της Ίδης και στον χώρο δραστηριοποίησης των συμμαχιών στο δυτικό τμήμα της Κρήτης. Οι συμμαχίες διασκορπίστηκαν και οπισθοχώρησαν στα καταφύγια τους. Οι επιχειρήσεις μας

επεκτάθηκαν επίσης, κυρίως, στις περιοχές και χωριά που αποδεδειγμένα υποστήριζαν διαρκώς και με κάθε τρόπο τις συμμορίες και εν μέρει είχαν συμμετοχή στην παραγωγή του στρατηγού Kreipe.

Κατεστράφησαν τα κάτωθι 13 χωριά: Κούνενη- Λίμνη- Φλώρια- Ανώγεια- Σοκαράς- Βρύσες- Κρύα Βρύση- Γουργούδι- Γερακάρι- Άνω Μέρος- Σιρικάρι - Φαλεριανά- Κοζαρέ.

Από το χρονικό σημείο επιβολής των βίαιων αυτών μέτρων, οι επιδρομές και οι δράσεις τρομοκρατίας έπαυσαν σχεδόν τελείως. Στις 3.9. '44 ελέγχθησαν επίσης οι κάτοικοι των πόλεων των Χανίων, Ρεθύμνου, Ηρακλείου και Αγίου Νικολάου και πραγματοποιήθηκαν στο σημείο αυτό πολυάριθμες συλλήψεις καταζητούμενων ατόμων.

Η εχθρική αεροπορική δραστηριότητα ήταν μειωμένης κλίμακας και περιορίστηκε σχεδόν στην αναγνώριση από αέρα. Τέλη Αυγούστου και αρχές Σεπτεμβρίου αναφέρθηκαν ξανά εμφανίσεις υποβρυχίων, ιδιαίτερα στον θαλάσσιο χώρο βορείως της Κρήτης.

Η προπαγάνδα του εχθρού, εν μέρει αγγλικής, εν μέρει σοβιετικής προέλευσης και μάλιστα στις αρχές Σεπτεμβρίου, ήταν υπονομευτικού χαρακτήρα. Ιδιαίτερως συχνά, χρησιμοποιούνταν μικρά στο μέγεθος σημειώματα.

Όσο αφορά στη δική μας προπαγάνδα ήταν οι ομιλίες των διοικητών της 22ης Μεραρχίας Πεζικού και του 746ου Συντάγματος Πεζικού ιδιαίτερα αποτελεσματικές.

Σελίδα 88 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, με ημερομηνία 14.9.1944.

Αναφέρεται στη μετακίνηση προσωπικού και οχημάτων στην ηπειρωτική Ελλάδα.

Σελίδα 89 (μετάφραση)

Στρατιωτικός Διοικητής Φρουρίου Κρήτης, Πρώτος Επιτελικός
15.9. '44
22η Μεραρχία Πεζικού
Διοίκηση Τομέα Αεροδρομίων Κρήτης

1) Νέα διοίκηση μονάδας Στρατού Ξηράς καθώς και η συγκέντρωση πολύ ισχυρών δυνάμεων συμμοριών, με σκοπό την εκδήλωση συγκεντρωτικών επιθέσεων εναντίον του Ηράκλειου, απαιτούν επιτάχυνση της εκκένωσης του ανατολικού τομέα του νησιού σύμφωνα με τις κάτωθι κατευθυντήριες γραμμές.

2) Στρατιωτικές δυνάμεις από το ανατολικό τμήμα θα συγκεντρωθούν εσπευσμένα, αρχικά στον χώρο γύρω από την πόλη του Ηρακλείου (βλπ ψηφ. 3). Είναι σημαντικό να ασφαλιστούν και να υπερασπιστούν την περιοχή Ηρακλείου - Πεζών-Δαφνών ώστε η μεταφορά δια αέρος και θαλάσσης από το Ηράκλειο να πραγματοποιηθεί ανεμπόδιστα και να καταστεί εφικτή η διαφύλαξη των αποθεμάτων στις αποθήκες των Πεζών και Δαφνών για τη μεταφορά τους και τον εφοδιασμό των στρατευμάτων σχετικά με τη διεξαγωγή του αγώνα. Η υπεράσπιση του συγκεκριμένου χώρου θα οριστεί από τον Διοικητή Ανατολικού Τομέα. Ως στρατιωτικός διοικητής στην πόλη του Ηρακλείου ορίζεται ο ταγματάρχης Niemann του 58ου Συντάγματος Αντιαεροπορικού Πυροβολικού.

3) Στρατεύματα και αποθέματα από τον Τομέα Τυμπακίου πρέπει με επισπευσμένες διαδικασίες, όσο καθίστατο τούτο εφικτό, να τεθούν στη διάθεση της 133ης Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης για τη στρατιωτική επέμβαση στα μετόπισθεν της προβλεπόμενης γραμμής φραγμού Πανόρμου- Αγίας Γαλήνης.

4) Σχετικά με την ενίσχυση της εμπόλεμης περιοχής Ηρακλείου, πρέπει να δραστηριοποιηθούν από τον παραδομένο χώρο όλες οι πυροβολαρχίες 7,5 και 20 cm του Επάκτιου Πυροβολικού και όλες οι μονάδες του 58ου Συντάγματος Αντιαεροπορικού Πυροβολικού. Στην περιοχή του Ηρακλείου θα συγκεντρωθούν Βαρέα Πυροβόλα.

Τα αποθέματα πολεμοφοδίων όλων των Βαρέων Πυροβόλων θα ανατιναχθούν, αυτά των Ελαφρών, μόνο εφόσον την παρούσα στιγμή, δεν δύναται να προστατευτούν για τη μάχη στην περιοχή του Ηρακλείου.

5) Η προσωρινή διευθέτηση της πλειοψηφίας των στρατιωτικών καθηκόντων της περιοχής από ανατολικά προς δυτικά για όλες τις μονάδες όλων των Σωμάτων Γερμανικού Στρατού θα σημειωθεί μέσω του Διοικητή Ανατολικού Τομέα.

6) Χρήση των προμηθειών των εκκενωμένων περιοχών κατόπιν δομένων διαταγών. Εφόσον δύναται η παράδοση μεγάλων ποσοτήτων αποθεμάτων τροφοδοσίας στις λαϊκές κουζίνες και στα νοσοκομεία ή η εξασφάλιση τους για τον Διεθνή Ερυθρό Σταυρό υπό την προστασία της Χωροφυλακής, πρέπει να γίνει χρήση αυτών.

7) Πραγματοποίηση των προβλεπόμενων δράσεων καταστροφών. Την απόφαση αναφορικά με την υλοποίηση των ανατινάξεων θα τη λάβει ο διοικητής Ανατολικού Τομέα.

8) Η συνέχιση της εκκένωσης στα μετόπισθεν της γραμμής Γεωργιούπολης- Χώρας Σφακίων θα σημειωθεί από όλες τις μονάδες στρατού.

9) Ο Διοικητής Ανατολικού Τομέα θα αναφέρει εγκαίρως τον σχεδιασμό για την πραγματοποίηση της σε μεγάλο εύρος εκκένωσης.

Σελίδες 90-93 (περίληψη- μετάφραση)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο του Διοικητή Θαλάσσιας Υπεράσπισης Κρήτης προς τον Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, από 16.9.1944.

Περιέχει συνημμένο έγγραφο από το Ημερολόγιο Πολέμου του Διοικητή Θαλάσσιας Υπεράσπισης Κρήτη. Αφορά στη θαλάσσια κατάσταση στην Κρήτη και στη δραστηριοποίηση ναυτικών δυνάμεων στην εν λόγω περιοχή.

(μετάφραση) 1) Κατόπιν της έχοντας λάβει χώρα αναδιάρθρωσης των στρατιωτικών δυνάμεων υφίσταται, όσο ποτέ άλλοτε, η δυνατότητα στον εχθρό να προβεί σε επιχειρήσεις εναντίον του Πυρήνα Οχύρωσης από παρακείμενες, κατεχόμενες από δυνάμεις του ακτές και λιμάνια. Αρχικά, θα έχει πιθανή επίπτωση στην παρεμπόδιση των μεταφορών εφοδιασμού και των παράκτιων, θα σημειωθούν ενδεχομένως μικρής κλίμακας επιχειρήσεις από ειδικές δυνάμεις για την προσέγγιση της παράκτιας ζώνης και της δύναμης υπεράσπισης της, καθώς και μια επιλεκτική συγκέντρωση ανδρών και υλικού προς υποστήριξη των συμμοριών.

Στον αντίπαλο θα προσφέρεται, βάσει της νέας διαμορφωμένης κατάστασης, η δυνατότητα να συγκεντρώσει, μέσω δέσμευσης όλης συγκεντρωτικά της παράκτιας συγκοινωνίας, στο θαλάσσιο χώρο μπροστά από τον Κόλπο της Σούδας επιπλέον δυνάμεις υποβρυχίων και Αεροπορίας. Ο αντίπαλος έχει ήδη ξεκινήσει τέτοιου είδους επιχειρήσεις με τη δραστηριοποίηση ελαφρών σκαφών.

2) Οι δυνάμεις του πεζικού μας δεν επαρκούν για πλήρη έλεγχο των ακτών, από την πλευρά της ξηράς. Επίσης, η επάκτια υπεράσπιση από το πυροβολικό είναι σε θέση να καλύψει επαρκώς μόνο ένα μικρό πεδίο της ακτής. Η δημιουργία μετώπου στον Πυρήνα Οχύρωσης Ανατολή προσφέρει το κίνητρο στον αντίπαλο να προσπεράσει δια θαλάσσης τη γειτνιάζουσα με τη θάλασσα πτέρυγα αυτού του μετώπου. Η διαμόρφωση των ακτών προσφέρει στον αντίπαλο τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει, στα μετόπισθεν του μετώπου μας, μικρής κλίμακας επιχειρήσεις για τη δημιουργία επιλοκής στο εσωτερικό του Πυρήνα Οχύρωσης. Όσο πιο αδύναμες είναι οι δυνάμεις

ξηράς τόσο πιο αναγκαία καθίσταται η αποτελεσματική υπεράσπιση από την πλευρά της θάλασσας. Εξαιτίας τούτου καθίσταται απαραίτητο, οι έως τώρα σχεδιαζόμενες περιπολίες Προφυλακής να μετακινηθούν κατά τέτοιο τρόπο ώστε να πραγματοποιηθεί η επέκταση του μετώπου ξηράς προς τη θάλασσα. Καθήκον αυτών των περιπολιών Προφυλακής όσο αφορά στην επέκταση του μετώπου ξηράς στον Βορρά και Νότο είναι η προστασία των παρακείμενων ακτογραμμών μας εναντίον αντίστοιχων αποπειρών του αντιπάλου να επικρατήσει με λιγοστά μέσα εκεί. Παράλληλα, κρίνεται ως απαραίτητο να δημιουργηθεί στο έμπροσθεν επάκτιο πεδίο του Πυρήνα Οχύρωσης μια μονάδα Περιπολίας, από τη μια πλευρά για τον έλεγχο του θαλάσσιου χώρου και ταυτόχρονα από την άλλη για τον εφοδιασμό των μικρών, απομακρυσμένων βάσεων που είναι η δύσκολη η προσέγγιση τους από ξηράς. Η σχεδιαζόμενη ενίσχυση των ραδιοεπικοινωνιών για την προστασία του μετώπου ξηράς, μέσω τοποθέτησης ενός ασυρμάτου στο ακρωτήριο Δραπάνου και βορείως των Σφακίων, μπορεί να βοηθήσει αυτά τα ζητήματα. Δεν επαρκεί ωστόσο εξαιτίας των έρημων και άνευ σημασίας περιοχών με αποτέλεσμα οι ενδεχόμενες κινήσεις του εχθρού να μην αντιληφθούν εγκαίρως και με βεβαιότητα.

Στην ενισχυμένης κλίμακας παρενόχληση από εχθρικά υποβρύχια, θα πρέπει για την υποστήριξη του έμπροσθεν πεδίου των ακτών, να αντισταχθεί μια ενισχυμένη επιτήρηση υποβρυχίων μέσω ναυτικών δυνάμεων. Κρίνεται ως αναγκαϊότερο από την επίβλεψη τους μέσω των αεροπορικών μας δυνάμεων κάτι που δε θα είχε, ουσιαστικά, τα αναμενόμενα αποτελέσματα για το σύνολο του εν λόγω χώρου.

4) Για την υπηρεσία Προφυλακής και Επιτήρησης στα νότια παράλια θα καταστούν αισθητές οι ελλείψεις σε λιμάνια Επέμβασης στις ακτογραμμές, με την επιδείνωση των καιρικών συνθηκών την περίοδο του χειμώνα. Εξαιτίας τούτου, δεν είναι δυνατή μια μόνιμη υπηρεσία Προφυλακής. Μάλιστα, δεν θα πραγματοποιηθεί η επιτήρηση, όπως είχε αρχικά σχεδιαστεί, εξαιτίας της έλλειψης στρατιωτικών δυνάμεων και θα πρέπει να περιοριστεί σε τυχαίους ελέγχους. Στον Βορρά κρίνεται ως απαραίτητο, η τοποθέτηση μιας μόνιμης υπηρεσίας Προφυλακής, στο κόλπο του Αλμυρού και στη θαλάσσια περιοχή μπροστά από τον κόλπο της Σούδας και –όσο υπάρχουν στρατιωτικές δυνάμεις- να σημειώνεται σε φυσιολογικές καιρικές συνθήκες.

Στην τωρινή κατάσταση σχετικά με τα εχθρικά υποβρύχια, κρίνεται ως απαραίτητο, η τοποθέτηση παράλληλα, τουλάχιστον δύο Ομάδων Καταδίωξης Υποβρυχίων με τρεις χειριστές πομπών επικοινωνίας στην κάθε μια χωριστά που να επιβλέπουν τις θαλάσσιες οδούς των Αντικυθήρων, του ακρωτηρίου Σπάθα και του θαλάσσιου χώρου μπροστά από τον κόλπο της Σούδας. Συνάμα, αν καθίστατο ενδεχομένως εφικτό, να συνδέσουν στον ίδιο θαλάσσιο χώρο την Ομάδα Επίβλεψης Υποβρυχίων στον χώρο της Σούδας και την Υπηρεσία Προφυλακής.

5) Στη σύνθεση και καταμέτρηση των μονάδων Προφυλακής και των Ομάδων Καταδίωξης Υποβρυχίων θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, εκτός της ισχύος αντιμετώπισης υποβρυχίων, η δραστηριοποίηση της Αεροπορίας του εχθρού. Οι ομάδες πρέπει να είναι τόσο ικανές στον τομέα αντιαεροπορικής άμυνας, ώστε να αναχαιτίσουν τις τουλάχιστον μεσαίας έντασης επιθέσεις του εχθρού. Συνεπεία της ασθενούς δύναμης υπεράσπισης των σκαφών για την υπηρεσία Προφυλακής στον κόλπο του Αλμυρού, κρίνεται απαραίτητη η χρήση τουλάχιστον τεσσάρων σκαφών και δύο λέμβων για την επιτήρηση υποβρυχίων και στους δύο αναφερόμενους θαλάσσιους χώρους ανά τρεις ομάδες- συνολικά έξι στον αριθμό καταδιωκτικά υποβρυχίων εφοδιασμένα με πομπούς επικοινωνίας) και για την υπηρεσία Περιπολίας δυτικών και νοτίων ακτών, παρομοίως, τουλάχιστον τρία σκάφη, άρτια εξοπλισμένα με Αντιαεροπορικά Πυροβόλα και μη. Συνολικός αριθμός: δεκατρία πλοία από τα οποία έξι Καταδιωκτικά Υποβρυχίων εφοδιασμένα με ασυρμάτους επικοινωνίας.

Σε αυτό το σημείο τίθεται η προϋπόθεση ότι η κατάσταση θα επιτρέψει, αρχικά, την παράκτια συγκοινωνία για αυτή τη μακρινής απόστασης ασφάλιση χώρου. Δεν εξετάζεται η επέμβαση των έως πρότινος δραστηριοποιημένων μηχανοκίνητων καϊκιών για ελεύθερες μετακινήσεις ή με σκοπό τον εφοδιασμό. Η πλειονότητα αυτών δεν είναι καθόλου εξοπλισμένα ή διαθέτουν μόνο έναν υποτυπώδη οπλισμό, με αποτέλεσμα η δραστηριοποίησή τους να καθίσταται εκ των προτέρων, ως αναποτελεσματική. Δεν δύναται να σημειωθεί ένας επιπλέον οπλισμός αυτών λόγω έλλειψης όπλων και εξαιτίας της υπάρχουσας κατάστασης στα ναυπηγεία και στα υλικά.

6) Ο στολίσκος Ακτοφυλακής μας διαθέτει, προς το παρόν, άνω των οκτώ σε πλήρη ετοιμότητα σκάφη, εκ των οποίων τέσσερα Καταδιωκτικά Υποβρυχίων εφοδιασμένα με πομπούς επικοινωνίας. Τα υπόλοιπα του στολίσκου, εννέα στον αριθμό, σκάφη, από τα οποία ένα Καταδιωκτικό Υποβρυχίων, προσφέρονται για την προστασία ακτών. Μόνο από δύο σκάφη προσδοκείται, για το επόμενο χρονικό διάστημα, η δυνατότητα επέμβασης τους.

Η ταχύτητα και ο εξοπλισμός σκαφών του στολίσκου Ακτοφυλακής είναι σε γενικές γραμμές μικρής κλίμακας. Συνολικά, μόνο τέσσερα σκάφη είναι εξοπλισμένα με πυροβόλο 7,5 εκατοστών (εκ των οποίων δύο Καταδιωκτικά Υποβρυχίων), ένα Καταδιωκτικό Υποβρυχίων με πυροβόλο 3,7 εκατοστών και τρία σκάφη (εκ των οποίων δύο Καταδιωκτικά Υποβρυχίων) με ένα έως τρία πυροβόλα 2 εκατοστών και ένα σκάφος με ένα μόνο πολυβόλο.

7) Το ζήτημα εφοδιασμού σε όλο συνολικά το χώρο του Αιγαίου είχε έως τώρα αναγκάσει στην επέμβαση του στολίσκου Ακτοφυλακής σχεδόν αποκλειστικά για καθήκοντα συνοδείας. Μόνο σε κάποιες περιπτώσεις η δραστηριοποίησή του ως προς την επιτήρηση υποβρυχίων και για καθήκοντα ασφάλισης της θαλάσσιας περιοχής Κρήτης.

Ως προς την άρτια εκτέλεση των καθηκόντων απαιτείται εκ τούτου -σε περίπτωση που η συνολική κατάσταση στο Αιγαίο το επιτρέπει-

α) Διάθεση όλου συνολικά του στολίσκου Ακτοφυλακής Κρήτης για την εν λόγω περιοχή.

β) Επιπλέον, η διάθεση ενός επαρκώς εξοπλισμένου Καταδιωκτικού Υποβρυχίου και δύο ακταιωρών,

γ) Ανταλλαγή δύο Καταδιωκτικών Υποβρυχίων εφοδιασμένα με πυροβόλα μόνο 2 εκατοστών και ορισμένων, τουλάχιστον, σχεδόν καθόλου εξοπλισμένων ακταιωρών με σκάφη, εξοπλισμένα με πυροβόλα τουλάχιστον 3,7 εκατοστών. Τούτο κρίνεται αναγκαιότερο στο συγκεκριμένο χρονικό σημείο, εξαιτίας της αναμενόμενης εμφάνισης θαλασσιών δυνάμεων, καθώς τα δικά μας έχοντας αναλάβει δράση σκάφη μπορούν να εκτελέσουν αποστολές, μόνο στην περίπτωση που μετατραπούν τουλάχιστον σε ταχύπλοα και σε σκάφη εφοδιασμένα με πυροβόλο.

Σελίδα 94 (περίληψη- μετάφραση)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο, προοριζόμενο για το Ημερολόγιο Πολέμου, από 16.9.1944.

(μετάφραση) 1) Τηλεφωνική επικοινωνία του Πρώτου Επιτελικού του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης με το λοχαγό Hirschfeld, 22ης Μεραρχίας Πεζικού, την 16.9.44 και ώρα 11:00.

Αφότου δόθηκε εντολή στην 5η Πυροβολαρχία 901ης Μοίρας Επάκτιου Πυροβολικού Στρατού Ξηράς και στην 5η Πυροβολαρχία 520ης Μοίρας Πυροβολικού Ναυτικού να προχωρήσουν στη διάλυση τους στον χώρο Παχιά Άμμος- Ιεράπετρα, θα διαλυθούν τώρα, στο πλαίσιο της επιταχυνόμενης εκκένωσης, παρομοίως η 1η, 2η και 3η Πυροβολαρχία 901ης Μοίρας Επάκτιου Πυροβολικού Στρατού Ξηράς. Από τη

συγκεκριμένη περιοχή θα αποδεσμευτεί η 5η Κινητή Πυροβολαρχία 903ης Μοίρας Επάκτιου Πυροβολικού Στρατού Ξηράς.

Τα υπόλοιπα τμήματα της 22ης Μεραρχίας Πεζικού έχουν την εντολή να εκκενώσουν σε έξι ημέρες (επομένως, έως την 22.9.44) τον ανατολικό στρατιωτικό τομέα εκτός του προγεφυρώματος Ηρακλείου. Πρέπει ως εκ τούτου, να προβούν στην ανατίναξη λιμανιών, αεροδρομίων και δρόμων, ώστε να καθυστερήσει η διείσδυση του αποβιβαζόμενου εχθρού.

Το προγεφύρωμα Ηρακλείου περιλαμβάνει την 1η Πυροβολαρχία 520ης Μοίρας Πυροβολικού Ναυτικού (βάση της ομάδας Ηράκλειο-Ανατολικά)-συμπεριλαμβανομένου των Πεζών-, τις Δαφνές- συμπεριλαμβανομένου του Βενεράτου και την 7η Πυροβολαρχία 475ης Μοίρας Επάκτιου Πυροβολικού Στρατού Ξηράς (Ρογδιά).

Το Τάγμα Μελανοχιτώνων στην περιοχή της Δαμάστας έχει εντολή, να δημιουργήσει σύνδεση με τα στρατεύματα στην περιοχή του Περάματος.

2) Ο υπολοχαγός Zier στάλθηκε στον Διοικητή Φρουρίου Κρήτης ως αξιωματικός-σύνδεσμος για τη Διοίκηση Τομέα Αεροδρομίων.

Ο υπολοχαγός Zier ενημερώθηκε από τον Αρχηγό Γενικού Επιτελείου σχετικά με το περιεχόμενο της τηλεφωνικής επικοινωνίας του Πρώτου Επιτελικού του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης με το λοχαγό Hirschfeld. Ζήτησε ο Διοικητής Υποπτεράρχος της Γερμανικής Πολεμικής Αεροπορίας στην Ελλάδα να λάβει γνώση των μέτρων μας και το αεροδρόμιο Καστελλίου να προετοιμαστεί ταυτόχρονα για την εκκένωση του.

3) Τηλεφωνική επικοινωνία του Πρώτου Επιτελικού Διοικητή Φρουρίου Κρήτης με τη Διοίκηση Πυροβολικού Φρουρίου Κρήτης, συνταγματάρχης Benthack στις 16.9.44 και ώρα 16:30:

η 2η Επιλαρχία 475ης Μοίρας Επάκτιου Πυροβολικού Στρατού Ξηράς θα διαλυθεί,

η 3η Επιλαρχία 475ης Μοίρας Επάκτιου Πυροβολικού Στρατού Ξηράς θα τοποθετηθεί μετά το πέρας της εκκένωσης του ανατολικού τομέα στο προγεφύρωμα Ηρακλείου.

Σελίδα 95 (περίληψη- μετάφραση)

Δύο απόρρητα στρατιωτικά έγγραφα του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, από 17.9.1944. Ακολουθεί η μετάφραση του πρώτου εγγράφου.

(μετάφραση) 1) Όπως έχει διαπιστωθεί, έχουν εγκαταλειφθεί όπλα, χειροβομβίδες και πολεμοφόδια κατά τη διάρκεια των βιαστικών, εν μέρει, πραγματοποιούμενων μετακινήσεων στρατευμάτων. Το γεγονός αυτό το έχει αντιληφθεί το εκτενές δίκτυο οργάνωσης των συμμοριών και καθίσταται τούτο προς όφελος του εχθρού.

2) Το καθήκον εποπτείας όλων των επικεφαλής, συμπεριλαμβανομένων των αρχηγών στρατιωτικών ομάδων, απαιτεί την αυστηρού χαρακτήρα επίβλεψη εκτέλεσης όλων των δοσμένων διαταγών σχετικά με τη μεταφορά ή τη καταστροφή σημαντικών στρατιωτικών υλικών. Επιπλέον, ο κάθε στρατιώτης ξεχωριστά θα πρέπει να συνειδητοποιήσει ότι η χαλαρότητα και η απώλεια έστω και μικρών ποσοτήτων πυρομαχικών στη συνολική επικράτεια του νησιού, θα επιφέρει ένα σημαντικό όφελος στον εχθρό.

(περίληψη) Ακολουθεί η μετάφραση του δευτέρου.

(μετάφραση) 1) Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ημερών παρατηρείται αυξημένη εχθρική αεροπορική δραστηριότητα που συνοδεύεται με βομβαρδισμούς και επιθέσεις χαμηλού ύψους στα αεροδρόμια και οδικούς άξονες. Εχθρικό αεροπλανοφόρο σε πολύ κοντινή απόσταση από τα νότια παράλια της Κρήτης.

2) Όλες οι φάλαγγες οχημάτων θα πρέπει να κινούνται με προσοχή εξαιτίας αεροπορικών επιθέσεων χαμηλού ύψους, σε περίπτωση στάσης αυτών να βρίσκονται σε διαρκή επαγρύπνηση.

- 3) Όλα συνολικά τα Ελαφρά Όπλα (τυφέκια και πολυβόλα) να βρίσκονται σε ετοιμότητα προβολής άμυνας κατά τη διάρκεια των μετακινήσεων. Οι επικεφαλής των φαλαγγών είναι υπεύθυνοι για την αποφασιστική και άμεση οργάνωση εναέριας άμυνας πριν την αναχώρηση και κατά τη διάρκεια αεροπορικών επιθέσεων χαμηλού ύψους.
- 4) Το 58ο Σύνταγμα Αντιαεροπορικού Πυροβολικού έχει εντολή να προβεί στην προστασία του κεντρικού οδικού άξονα του ανατολικού- δυτικού τμήματος.

Σελίδα 96 (περίληψη)

Απόρρητο τηλεγράφημα από τον Διοικητή Φρουρίου Κρήτης προς Πρώτο Επιτελικό, με ημερομηνία 18.9.1944.

Αναφέρεται τον αποκλεισμό του αεροδρομίου Καστελλίου, την 21.9.1944

Σελίδες 97-99 (περίληψη-μετάφραση)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, από 18.9.1944.

Διαταγή αναφορικά με τη δημιουργία του Πυρήνα Οχύρωσης Κρήτης.

(μετάφραση) 1) Η κατάσταση στο μέτωπο Βουλγαρίας- Ρωσίας απαιτεί την επιπλέον συγκέντρωση στρατιωτικών δυνάμεων στη Βόρεια Ελλάδα. Στην περιοχή του Αιγαίου παρατηρείται ενισχυμένη εχθρική θαλάσσια και εναέρια δραστηριότητα. Στην Κρήτη αναφέρθηκαν μεμονωμένες αεροπορικές επιθέσεις με εκδήλωση βομβαρδισμού και με χρήση πολυβόλων όπλων. Η κατάσταση σχετικά με τις συμμορίες κρίνεται σε γενικές γραμμές ήρεμη.

2) Η Διοίκηση Φρουρίου Κρήτης θα μεταφέρει, κατόπιν μετακίνησης της 22ης Μεραρχίας Πεζικού, τμήματα της 133ης Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης και επιπρόσθετες στρατιωτικές δυνάμεις όλων των σωμάτων στρατού στην ηπειρωτική χώρα και θα σχηματίσει με τις υπόλοιπες δυνάμεις, τον Πυρήνα Οχύρωσης Κρήτης, αναλόγως της έκβασης των στρατιωτικών μεταφορών.

3) Εν συνεχεία, η Διοίκηση Ανατολικού Τομέα θα προχωρήσει στη σχεδιαζόμενη εκκένωση του ανατολικού τμήματος του νησιού και θα δημιουργήσει, έως το βράδυ της 22.9, το Προγεφύρωμα Ηρακλείου στη γραμμή: παράλια οκτώ χιλιόμετρα ανατολικά του Ηρακλείου- Πεζά- Βενεράτο - Τύλισσος- ύψωμα 734, 14 χλμ βορειοδυτικά του Ηρακλείου- κόλπος του Φόδελε.

Όλες οι, μέσω της εκκένωσης, αποδεδουλευμένες δυνάμεις και όπλα θα προχωρήσουν στην υπεράσπιση αυτού του προγεφυρώματος, για όσο χρονικό διάστημα χρειαστεί έως ότου εξασφαλισθεί η σχεδιαζόμενη μεταφορά όλων των στρατευμάτων καθώς και των συγκεντρωμένων προμηθειών, ιδιαίτερα των αποθηκών στα Πεζά και Δαφνές, μέσω του αεροδρομίου και λιμένα του Ηρακλείου.

Για την εξασφάλιση της σύνδεσης με το δυτικό τμήμα του νησιού θα παραμείνει το Τάγμα των Μελανοχιτώνων, προσωρινά, στην περιοχή της Δαμάστας, με την εντολή να διατηρήσει συνεχή σύνδεση με τα δικά μας στρατεύματα πλησίον του Περάματος.

Δύο Τεθωρακισμένα Οχήματα Αναγνώρισης της 122ης Επιλαρχίας Τεθωρακισμένων Αναγνώρισης θα παραμείνουν, προσωρινά, στον Πυρήνα Οχύρωσης, στη διάθεση της 133ης Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης.

Η πραγματοποίηση της τμηματικής εκκένωσης και των προβλεπόμενων καταστροφών, υπό την έγκαιρη αναφορά στο Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, θα σημειωθεί από όλα τα σώματα στρατού, κατόπιν απόφασης του Διοικητή Ανατολικού Τομέα.

4) Η 133η Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης θα διατηρήσει τη Γραμμή Ασφαλείας Πάνορμο- Αγία Γαλήνη έως ότου εκκενωθεί το προγεφύρωμα Ηρακλείου. Έπειτα, θα εκκενωθεί ο Τομέας Ρεθύμνου και με τη συνδρομή του Τάγματος των Μελανοχιτώνων θα καταληφθεί η περιμετρική ζώνη της Γεωργιούπολης.

Η περαιτέρω μεταφορά δυνάμεων καθιστά απαραίτητη τη δημιουργία ενός μικρότερου Πυρήνα Οχύρωσης, στη γραμμή Γεωργιούπολη - Μεσκλά – Βουκολιές - Κολυμπάρι.

Η 133η Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης θα προχωρήσει στην κοινοποίηση του κατεπείγοντος για τις μεταφορές.

Θα ξεκινήσει άμεσα η απομάκρυνση των ειδών εφοδιασμού στον Τομέα Ρεθύμνου και στο σημείο αυτό θα ληφθεί υπόψη ο σχεδιασμός του μικρού Πυρήνα Οχύρωσης. Τα σχέδια θα αναφερθούν στο Διοικητή Φρουρίου Κρήτης.

Τα Τάγμα Καταδίωξης Συμμοριών Foerster θα παραμείνει ως μάχιμη δύναμη Πεζικού στο Προγεφύρωμα Ηρακλείου έως ότου το 833ο Τάγμα Ασφάλισης Πεζικού εγγυάται της προστασίας του. Θα επιστρέψει στην 133η Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης, κατόπιν εντολής του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης.

5) Οι αναφερόμενες διαταγές σχετικά με τα προσοχή σχέδια ισχύουν παρομοίως και για τον Διοικητή Θαλάσσιας Υπεράσπισης. Ο λιμένας Αγίου Νικολάου θα ανατιναχθεί κατόπιν συνεννόησης με τη Διοίκηση Ανατολικού Τομέα.

6) Η Διοίκηση Τομέα Αεροδρομίων θα προχωρήσει στην εκκένωση και στην ανατίναξη, έως τις 22.9, του αεροδρομίου Καστελίου. Το αεροδρόμιο Ηρακλείου πρέπει να διατηρηθεί, πάση θυσία, σε λειτουργία επειδή στο προσεχές διάστημα θα έχει μεγάλη σημασία για την αποσυμφόρηση του Μάλεμε και της Σούδας και επίσης για τη μεταφορά στρατιωτικών δυνάμεων από το δυτικό τμήμα του νησιού. Στο αεροδρόμιο Ρεθύμνου πρέπει να αρχίσουν οι προετοιμασίες καταστροφής του, στο πλαίσιο του ψηφ. 4, υπό τη στενή συνεργασία με την 133η Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης, ωστόσο κατόπιν άδειας του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης.

Να εξασφαλισθεί η άμεση επισκευή των αεροδρομίων κατόπιν εχθρικών αεροπορικών επιθέσεων.

Σε γενικές γραμμές, οι αναφερόμενες διαταγές θα ισχύουν και σε μελλοντικό χρόνο.

7) Τα μάχιμα τμήματα της Πολεμικής Αεροπορίας και του Πολεμικού Ναυτικού θα μεταφερθούν, ακολουθώντας τα τμήματα της 13ης Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης. Στο πλαίσιο τούτο λαμβάνεται κυρίως υπόψη το προσωπικό του Αντιαεροπορικού Πυροβολικού, του Πυροβολικού Ναυτικού καθώς και όλες συνολικά οι μονάδες Επικοινωνιών, εφόσον δεν έχει δοθεί χωριστή εντολή για το Αντιαεροπορικό Πυροβολικό. Το αξιόμαχο των ανδρών για καθήκοντα Πεζικού στην ηπειρωτική Ελλάδα είναι αποφασιστικής σημασίας.

Τα αρχικά παραμένοντα πίσω μέλη των μονάδων Εφοδιασμού και των εκεί εγκαταστάσεων, θα συγκεντρωθούν, μέσω των στρατιωτικών μονάδων (διασκορπισμένες ανά τόπους ομάδες της Διοίκησης Ανατολικού Τομέα ή της 13ης Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης) στο Προγεφύρωμα Ηρακλείου ή στον Πυρήνα Οχύρωσης για την εκεί δραστηριοποίηση.

8) Η Διοίκηση Πυροβολικού Φρουρίου Κρήτης θα μεταφέρει Κινητά Ελαφρά και Βαρέα Όπλα του Επάκτιου Πυροβολικού Στρατού Ξηράς, για δραστηριοποίηση στο Προγεφύρωμα Ηρακλείου ή στον Πυρήνα Οχύρωσης, με εξαίρεση τις Βαριές Πυροβολαρχίες στην περιοχή Παχειά Άμμος- Ιεράπετρα.

Για δύο Πυροβολαρχίες 7,5 cm ιταλικού τύπου και δύο έως τρεις Πυροβολαρχίες 10 cm γερμανικού τύπου, σχεδιάζεται η μεταφορά τους στην ηπειρωτική χώρα. Η δια αέρος μεταφορά του προσωπικού εφόσον οι πυροβολαρχίες αποδεσμευτούν από τα στρατιωτικά τους καθήκοντα.

Το προσωπικό που θα μείνει ελεύθερο εξαιτίας διάλυσης των πυροβολαρχιών και δεν θα χρειαστεί για την επάνδρωση του Πυρήνα Οχύρωσης, θα μεταφερθεί από αέρα.

9) Το 58ο Σύνταγμα Αντιαεροπορικού Πυροβολικού θα τοποθετήσει μεγάλου αριθμού Ελαφρά Τμήματα για την προστασία του οδικού άξονα που ενώνει το ανατολικό με το

δυτικό τμήμα του νησιού, ιδιαίτερα στους τομείς των Μαλίων- Ηρακλείου, Περάματος- Ρεθύμνου και Χανίων- Μάλεμε.

Το Ελαφρύ Αντιαεροπορικό Πυροβολικό πλησίον του αεροδρομίου Καστελίου, θα παραμείνει μέχρι την ολοκλήρωση της καταστροφής, κατόπιν θα μετακινηθεί στο Προγεφύρωμα Ηρακλείου.

Παράλληλα με τη δημιουργία του προγεφυρώματος προβλέπεται η μετακίνηση στην ηπειρωτική χώρα μιας Μοίρας Βαριών Αντιαεροπορικών Πυροβόλων (1/23). Το προσωπικό προτιμάται, κατόπιν της αποδέσμευσης του, να μετακινηθεί δια αέρος.

10) Σχετικά με τη διάσωση ή την καταστροφή των όπλων, στρατιωτικών μηχανημάτων και προμηθειών θα εκδοθούν στο προσεχές διάστημα διαταγές.

11) Τα επιβιβαζόμενα Επιτελεία στα λιμάνια και αεροδρόμια θα καθιστούν από τη Διοίκηση Ανατολικού Τομέα και την 133η Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης εκ νέου υπεύθυνα ώστε ότι κάθε μεταφορά να πραγματοποιηθεί μόνο στο πλαίσιο των δοσμένων διαταγών και σύμφωνα με την ισχύουσα καθορισμένη σπουδή. Η διακινδύνευση των σχεδιασμών μας εξαιτίας κοντόφθαλμης αυθαιρεσίας, καθώς και η μη αναγκαία επιβάρυνση του χώρου μεταφοράς (δια αέρος και θαλάσσης) από μη σημαντικών για τον πόλεμο αγαθών, θα καταδικαστεί ως πράξη δολιοφθοράς, σύμφωνα με το στρατιωτικό δίκαιο.

12) Οι αναφερόμενες διαταγές θα διατηρήσουν μελλοντικά την πλήρη ισχύ τους, ιδιαίτερα αναφορικά με την απόκρυψη και συμπεριφορά των στρατευμάτων.

Σελίδα 100 (περίληψη)

Αντίγραφο απόρρητου στρατιωτικού εγγράφου από τον στρατηγό Loehr προς τον Διοικητή Φρουρίου Κρήτης.

Αναφέρεται σε παρατηρήσεις σχετικά με τις μετακινήσεις των στρατευμάτων, τους ελλοχεύοντας κινδύνους, οδηγώντας τους ανώτερους αξιωματικούς στη δημιουργία πλάνων τακτικής που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και στην εφαρμογή αυτών. Ακολουθεί στρατιωτικό έγγραφο του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, από 19.9.1944 σχετικά με τη λήψη του συγκεκριμένου εγγράφου.

Σελίδες 101-102 (περίληψη- μετάφραση)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, από 20.9.1944

Αναφέρεται στις στρατιωτικού χαρακτήρα κινήσεις τακτικής σχετικά με την αποχώρηση των γερμανικών δυνάμεων από την Κρήτη.

(μετάφραση) 1) Η ομαλού χαρακτήρα μεταφορά προσωπικού από το νησί προς την ηπειρωτική χώρα, απαιτεί τη συρρίκνωση του υπερασπιζόμενου ή του ασφαλιζόμενου χώρου του νησιού.

2) Προς τούτους διαλύεται η γραμμή ασφάλειας Πάνορμο- Αγία Γαλήνη.

Η κομβική θέση της Γεωργιούπολης προς Νότο δεν θα επανδρωθεί κατά το προβλεπόμενο σχέδιο.

3) Η 133η Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης θα δημιουργήσει, από την 21.9, έναν πολύ μικρό Πυρήνα Οχύρωσης, σύμφωνα με το ψηφ. 4, παρ. 2.

Η κατάργηση της Γραμμής Ασφαλείας Πάνορμο- Αγία Γαλήνη πρέπει να πραγματοποιηθεί κατά τέτοιο τρόπο, ώστε από τις απαλλασσόμενες δυνάμεις να σημειωθεί η ασφάλιση του δρόμου Πέραμα- Γεωργιούπολη.

Μια ισχυρή ομάδα βρίσκεται σε ετοιμότητα στην περιοχή του Περάματος, για κινητή επέμβαση αυτής.

Στην περιοχή του Ρεθύμνου θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα Κέντρο Βάρους, ιδιαίτερος στους προερχόμενους από Νότο δρόμους, συμπεριλαμβανομένου του στρατοπέδου

Αρμένων και του αεροδρομίου Ρεθύμνου. Από την αποθήκη Αρμένων θα πρέπει να εξασφαλισθεί η ασφαλής μεταφορά των ειδών εφοδιασμού.

Η πραγματοποίηση των, βάσει προβλεπόμενου πλαισίου, καταστροφών θα λάβει χώρα σε συνάρτηση με τις κινήσεις εκκένωσης, ειδικό βάρος στους δρόμους Νοτίου- Βορείου Οδικού Άξονα.

4) Η Στρατιωτική Διοίκηση Ανατολικού Τομέα θα δημιουργήσει, όπως έχει διαταχθεί, το Προγεφύρωμα Ηρακλείου και θα προβεί στην υπεράσπιση του. Είναι πιθανόν, ότι μέσω μιας επιπλέον απόσυρσης δυνάμεων από το νησί, θα διακοπεί η σύνδεση με το δυτικό τμήμα και το προγεφύρωμα θα πρέπει να καταστεί υπεύθυνο για τη δική του μεταφορά.

5) Για τη Διοίκηση Θαλάσσιας Υπεράσπισης και Τομέα Αεροδρομίων, ισχύουν οι έως τώρα διαταγές, όσον αφορά στην εκτέλεση των σχεδιασμών σύμφωνα με το ψηφ. 3.

6) Η Διοίκηση Πυροβολικού Φρουρίου Κρήτης θα ανατινάξει, σε συνεννόηση με την 133η Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης, τις Βαριές Πυροβολαρχίες Επάκτιου Πυροβολικού Στρατού Ξηράς που στο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα δραστηριοποιούνται στον Τομέα Αγία Γαλήνη. Κατά τα άλλα, ισχύουν οι έως τώρα διαταγές.

7) Η γενική σειρά σπουδής για τη μετακίνηση στην ηπειρωτική Ελλάδα περιλαμβάνει:

α) Μάχιμα τμήματα της 133ης Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης.

β) Τμήματα Επάκτιου Πυροβολικού Στρατού Ξηράς.

γ) Μονάδες Μάχης και εφεδρείες 133ης Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης.

δ) Μάχιμα τμήματα Πολεμικής Αεροπορίας και Πολεμικού Ναυτικού.

Στο δ) αναφορικά με την επιλογή προσωπικού, θα δοθεί πολύ μεγάλη σημασία στην αναφερόμενη διαταγή του ψηφ. 7.

Οι επικεφαλής των Επιτελείων Επιβίβασης/Φόρτωσης θα επιτηρούν, σύμφωνα με διαταγή της Διοίκησης Ανατολικού Τομέα και της 133ης Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης, την τήρηση όλων των δοσμένων διαταγών μέσω ενδεικτικών ελέγχων και θα λάβουν την πληρεξουσιότητα από τον Διοικητή Φρουρίου Κρήτης να διορθώσουν άμεσα τα καταφανέστατα λάθη. Σε περίπτωση αμφιβολίας, η απόφαση θα λαμβάνεται άμεσα από το Διοικητή Φρουρίου Κρήτης.

8) Το προσωπικό του Επάκτιου Πυροβολικού Στρατού Ξηράς, της Πολεμικής Αεροπορίας και του Πολεμικού Ναυτικού που θα μεταφερθεί δια αέρος, σύμφωνα με το ψηφ. 7, θα ενσωματωθεί, όσο καθίσταται τούτο δυνατό, άμεσα στα μάχιμα τμήματα της 133ης Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης. Στην περίπτωση αυτή, δεν πρέπει επουδενί να παρουσιαστεί καθυστέρηση της εναέριας μεταφοράς.

9) Η Διοίκηση Ανατολικού Τομέα θα μεταφέρει στον Πυρήνα Οχύρωσης για τη διάθεση τους στην 133η Μεραρχία Φρουρίου Κρήτης, ως ενίσχυση του αξιόμαχου του Πυρήνα Οχύρωσης και για τη διανομή των μεταφερόμενων αγαθών, τα μισά βρισκόμενα στο Προγεφύρωμα Ηρακλείου Βαριά Αντιαεροπορικά Πυροβόλα και Βαριά Πολυβόλα Πεζικού.

10) Επαφίεται στην κρίση της 133ης Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης περί της διάσπασης ταγμάτων Πεζικού σε τέσσερις Λόχους Τυφεκιοφόρων, με ίδια καθήκοντα, για μια καλύτερη δυνατότητα επέμβασης

11) Η Διμοιρία Εκτέλεσης Ποινών Δύση θα διαλυθεί. Η διαταγή εξεδόθη από το Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, Ια αρ. 3270/44 από 8.9.44, ψηφ. 21.

Σελίδα 103 (περίληψη-μετάφραση)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο από τον Διοικητή Φρουρίου Κρήτης προς την Ανώτατη Διοίκηση Ομάδας Στρατιών Ε, 22η Μεραρχία Πεζικού και Διοίκηση Τομέα Αεροδρομίων, από 20.9.1944.

Αφορά στους επιπλέον στρατιωτικούς σχεδιασμούς στην Κρήτη.

(μετάφραση) Η μεγάλης κλίμακας αναχώρηση προσωπικού και η κατάσταση των συμμαχιών καθιστούν ως αναγκαία τα κάτωθι μέτρα:

α) Το Προγεφύρωμα Ηρακλείου πρέπει να επανδρωθεί έως τις 22.9 και παράλληλα να ανατιναχθεί το αεροδρόμιο Καστελίου.

β) Τα καθήκοντα του Κεντρικού Τμήματος (περιοχή Ρεθύμνου) θα εκτείνονται έως τους Αρμένους, προστασία του ανατολικού-δυτικού οδικού άξονα και υπεράσπιση του βορείου τμήματος. Άμεση εκκένωση του στρατοπέδου Αρμένων, αρχής γενομένης την 22.9.

γ) Το Δυτικό Τμήμα θα ενσωματώσει το συρρικνωμένο Πυρήνα Οχύρωσης Επίπεδο Ι, αρχής γενομένης την 21.9.

Επιπλέον, η σύνδεση Ηρακλείου- Σούδας δεν μπορεί να διατηρηθεί για μεγάλο ακόμα χρονικό διάστημα. Στην περίπτωση διαφύλαξης των μέσων έλξης και στρατιωτικών μηχανημάτων, επείγει να βρεθεί άμεσα χώρος σε πλοία. Ο συνολικός αριθμός σε άνδρες περιλαμβάνει 20.000 περίπου στρατιώτες (11.000 Στρατού Ξηράς, 6.000 Πολεμικής Αεροπορίας και 3.000 Πολεμικού Ναυτικού), 1.000 Μελανοχιτώνες και τα υπόλοιπα τμήματα των Επικουρικών. Εφόσον η απαίτηση σχετικά με τη διατήρηση λειτουργίας του αεροδρομίου Ηρακλείου παραμείνει ως έχει, θα δημιουργηθεί εκεί μελλοντικά ένα απομονωμένο προγεφύρωμα.

Ο βόρειος- νότιος αεροδιάδρομος του αεροδρομίου στο Μάλεμε έτοιμος προς χρήση από 28-30.9.

Η Στρατιωτική Διοίκηση Φρουρίου Κρήτης, έτοιμη προς μετακίνηση.

Όλες οι αναφορές στατιστικού χαρακτήρα δεν είναι ακόμα δυνατές, λόγω της τρέχουσας κατάρρευσης των Επικοινωνιών, εξαιτίας αεροπορικών επιθέσεων χαμηλού ύψους και εκ τούτου παρακαλείται να υπάρξει συγκράτηση, ιδιαίτερα από το αρχηγείο Γερμανικού Στρατού.

Σελίδες 104-107 (περίληψη-μετάφραση)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, από 22.9.1944.

Αφορά στην παράδοση διοικητικών καθηκόντων από τον Διοικητή Φρουρίου Κρήτης στον Διοικητή Οχυρώματος Κρήτης.

(μετάφραση) 1) Το Επιτελείο Διοικητή του Φρουρίου Κρήτης θα μεταφερθεί στην ηπειρωτική Ελλάδα.

2) Τη διοίκηση όλων των βρισκόμενων στην Κρήτη διοικητικών αρχών, στρατιωτικών υπηρεσιών και στρατευμάτων θα αναλάβει ο Διοικητής Οχυρώματος Κρήτης, σύμφωνα με τη Διαταγή αρ. 11 του Φύρερ.

Ως Διοικητής Οχυρώματος Κρήτης ορίζεται ο συνταγματάρχης Benthack, Διοίκησης Πυροβολικού Φρουρίου Κρήτης.

Η παράδοση της διοικητικής αρχής από το στρατηγό Πεζικού Mueller στις 22.9.1944 και ώρα 22:00. Η παραλαβή θα αναφερθεί από τον συνταγματάρχη Benthack στην Ανώτατη Διοίκηση Ομάδας Στρατιών Ε.

Ο Πρώτος Επιτελικός του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης θα παραμείνει έως την 25.9.1944 στο νησί για την τακτοποίηση τρεχουσών ζητημάτων.

3) Το Επιτελείο του Διοικητή Οχυρώματος Κρήτης θα σχηματιστεί κυρίως από το Επιτελείο της 133ης Μεραρχίας Φρουρίου Κρήτης. Η συμπλήρωσή του θα πραγματοποιηθεί από τα παραμένοντα τμήματα του Επιτελείου του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης και από τον τομέα του Πυρήνα Οχύρωσης Κρήτης.

4) Αναφορικά με τα καθήκοντα του Διοικητή Οχυρώματος Κρήτης θα υπάρξει ξεχωριστή διαταγή.

5) Η εκκένωση της Κρήτης θα συνεχιστεί, σύμφωνα με τις δοσμένες Διαταγές.

Στο σημείο αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι δεν θα υπολογίζεται πλέον η μεταφορά δια θαλάσσης.

Το προσωπικό των Ειδικών Όπλων (π.χ τεθ.) θα πρέπει μόνο τότε να μεταφερθεί αεροσκάφος στην περίπτωση που έχει εξασφαλισθεί η μετακίνηση των αντίστοιχων όπλων, διαφορετικά θα ενσωματωθεί στα μάχιμα στρατεύματα.

Εκ τούτου, το κέντρο βάρους στην εναέρια μεταφορά βρίσκεται στο Πεζικό και στο προσωπικό του κατακερματισμένου Επάκτιου Πυροβολικού.

Οι αρμοδιότητες του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, Ια, αρ. 3366/44 από 20.9.'44, ψηφ. 7, παραμένουν ως έχουν και σε πλήρη ισχύ.

6) Ο συνταγματάρχης Roessler, διοικητής 752ου Συντάγματος Επάκτιου Πυροβολικού Στρατού Ξηράς, ανακηρύσσεται σε διοικητή του Προγεφυρώματος Ηρακλείου. Τα καθήκοντά του, ως διοικητή του 752ου Συντάγματος Επάκτιου Πυροβολικού Στρατού Ξηράς, θα αναληφθούν, αρχικά, από τον ταγματάρχη Rummel, έπειτα από το λοχαγό Vest.

7) Το Επιτελείο του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης θα μετασχηματιστεί σε Επιτελείο Γενικής Διοίκησης και θα φέρει, από την άφιξη του στην ηπειρωτική χώρα, τον χαρακτηρισμό «Γενική Διοίκηση Ειδικού Σκοπού Mueller».

Παράλληλα, το μη αναγκαίο προσωπικό θα χρησιμοποιηθεί, σύμφωνα με το ψηφ. 3, ή θα ενσωματωθεί στις Μονάδες Επιφυλακής ή σε άλλα μάχιμα στρατεύματα του Πυρήνα Οχύρωσης.

8) Όλα τα στρατεύματα που μέχρι πρότινος, υπάγονταν άμεσα στο Διοικητή Φρουρίου Κρήτης θα υπαχθούν, με την ανάληψη της διοικούσας αρχής στο Διοικητή Οχυρώματος Κρήτης (βλπ συνημμένο).

Εφόσον δεν μεταφερθούν, κατόπιν Ειδικής Διαταγής, στην ηπειρωτική χώρα και συνεχίσουν να ασκούν τα μέχρι πρότινος καθήκοντα τους, θα συμπεριληφθούν στις Μονάδες Επιφυλακής ή θα ενσωματωθούν σε άλλα μάχιμα στρατεύματα.

9) Το Επιτελείο Διοίκησης Πυροβολικού (άνευ διοικητή) θα ενσωματωθεί ως Σώμα Πυροβολικού στο δημιουργημένο «Επιτελείο Γενικής Διοίκησης Ειδικού Σκοπού Mueller». Η υπαγωγή του Επάκτιου Πυροβολικού Στρατού Ξηράς θα διευθετηθεί από τον Διοικητή Οχυρώματος Κρήτης.

10) Ο επικεφαλής Επικοινωνιών Γερμανικού Στρατού θα ενσωματωθεί με τον κύριο όγκο του Λόχου Επικοινωνιών Κρήτη στη Γενική Διοίκηση Ειδικού Σκοπού Mueller.

Τμήματα του εν λόγω λόχου θα παραμείνουν στο νησί και θα υπαχθούν στο Διοικητή Οχυρώματος Κρήτης.

11) Το Επιτελικό Τμήμα Σκαπανέων στο Διοικητή Φρουρίου Κρήτης θα διαλυθεί.

Ο επικεφαλής της υπόλοιπης δύναμης Σκαπανέων και η Ομάδα Κατασκευής Δρόμων και Γεφυρών θα υπαχθούν στον αρχηγό Σκαπανέων, στο Διοικητή Οχυρώματος Κρήτης.

12) Το υπασπιστήριο (άνευ του επικεφαλής της εν λόγω υπηρεσίας) θα υπαχθεί στο Διοικητή Οχυρώματος Κρήτης.

Ταυτόχρονα, ο υπασπιστής του Οχυρώματος Κρήτης θα αναλάβει, υπό τη συνεργασία άλλων υπηρεσιών, τις υποθέσεις του υπασπιστηρίου.

Καταργείται το στρατιωτικό ταμείο του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης.

13) Το στρατιωτικό δικαστήριο Διοίκησης Φρουρίου Κρήτης θα διαλυθεί. Ο αεροδίκης μετατάσσεται στο στρατιωτικό δικαστήριο του Διοικητή Οχυρώματος Κρήτης το οποίο συνεχίζει τις εργασίες του ως δικαστήριο του Γερμανικού Στρατού.

Υποθέσεις που αφορούν το Πολεμικό Ναυτικό, πρέπει να ενταχθούν στο δικαστήριο του Διοικητή Θαλάσσιας Υπεράσπισης Κρήτης, για όσο διάστημα παραμείνει ο εν λόγω διοικητής στο νησί. Μετά την αποχώρησή του θα υπαχθεί το εν λόγω δικαστήριο, στο στρατιωτικό δικαστήριο Διοίκησης Οχυρώματος Κρήτης.

14) Η παράδοση των τρεχουσών υποθέσεων των διαφορετικών τμημάτων του Επιτελείου Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, θα πραγματοποιηθεί, άμεσα, στα αντίστοιχα τμήματα του Επιτελείου Διοικητή Οχυρώματος Κρήτης.

Η έχοντας λάβει χώρα παράδοση θα αναφερθεί προσωπικά από τον παραδίδων και τον παραλαβών, υπό την κατάθεση Πράξης Παράδοσης προς προσυπογραφή, στον Αρχηγό του Γενικού Επιτελείου, στο Διοικητή Φρουρίου Κρήτης.

15) Η υποδιοίκηση του Επιτελείου Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, επικεφαλής: ταγματάρχης Blauth, υπάγεται κατόπιν αναχώρησης του γραφείου Ια (βλπ ψηφ. 2) στο Διοικητή Οχυρώματος Κρήτης.

Εντολή: τα παραμένοντα πίσω τμήματα του νέου Επιτελείου Γενικής Διοίκησης Ειδικού Σκοπού Mueller θα μεταφερθούν αμεσότητα στην ηπειρωτική χώρα, με σκοπό τη διασφάλιση, όσο το δυνατό συντομότερα, των εργασιών του επιτελείου. Η μεταφορά δια αέρος μπορεί να πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο των δοσμένων εντολών. Το επείγον της μεταφοράς θα καθοριστεί λεπτομερώς από το Διοικητή Οχυρώματος Κρήτης.

Ο διαθέσιμος χώρος στα πλοία μπορεί κατά τέτοιο τρόπο να είναι εκμεταλλευτεί ώστε να μην προκύψουν μεγάλοι μεγέθους απώλειες λόγω απώλειας ενός πλοίου.

(περίληψη) Στο συνημμένο έγγραφο προς το Διοικητή Φρουρίου Κρήτης καταγράφονται τα υπαγόμενα στο Διοικητή Οχυρώματος Κρήτης στρατεύματα κατόπιν αναχώρησης του Επιτελείου Διοικητή Φρουρίου Κρήτης.

Σελίδες 108-109 (περίληψη)

Απόρρητο τηλεγράφημα από τον Διοικητή Φρουρίου Κρήτης προς την Ανώτατη Διοίκηση Ομάδας Στρατιών Ε, με ημερομηνία 22.9.1944.

Αφορά στην παράδοση της στρατιωτικής διοίκησης της Κρήτης στον συνταγματάρχη Benthack, Διοικητή Οχυρώματος Κρήτης.

Σελίδα 110 (περίληψη)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, από 22.9.1944.

Αφορά στη διάλυση του Τμήματος Στρατιωτικής Διαχείρισης, του Διοικητή Φρουρίου Κρήτης, στην ανάληψη των τρεχουσών υποθέσεων από το Περιφερειακό Φρουραρχείο Χανίων, στη μεταφορά υπηρεσιακών σφραγίδων από τα τμήματα του Επιτελείου Διοικητή Φρουρίου Κρήτης για την επάρκεια αυτών στην ηπειρωτική Ελλάδα και στην παράδοση των υπεράριθμων σφραγίδων στο Επιτελείο Διοικητή Οχυρώματος Κρήτης ή στην καταστροφή αυτών.